

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Ermənistanda müharibə
panikası,
Zakir Həsənovun
"Həzır ol!" əmri -
kritik həftə
yazısı səh.7-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 20 iyun 2023-cü il Çərşənbə axşamı № 106 (8242) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Tilsim qırılır: sərhədlərin delimitasiyası başlanır - hansı xəritə əsasında?

Deputat: "Məsələ danışıqlar yolu ilə həll olunmazsa, güc tətbiqi qaçılmaz olacaq"

yazısı səh.5-də

Laçın postunda hərəkət nə vaxt bərpa olunacaq? - xain hücumdan 5 gün keçir...

yazısı səh.4-də

Sensasion iddia: Rusiya Qarabağdakı separatçılara yüzrlə dron verib

yazısı səh.6-da

Sosial şəbəkələrdə Paşinyandan ötrü "can qoyanlar" kimlərdir - rəylər

yazısı səh.11-də

Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı yeni xəbər - Naxçıvan ərazisindən...

yazısı səh.6-da

Neft bazarında defisit olacaq - təhlil

yazısı səh.12-də

Türkü özünə əbədi düşmən sayan İran... Azərbaycanla layihələrin dərdini çəkir? - nonsens, yoxsa...

yazısı səh.3-də

Vardanyan axtarısa verildi - "Rusiya desantı" nı Bakı, yoxsa Kiyev qandallayacaq?

yazısı səh.4-də

Ağdamda azad edilən ərazidə kütləvi məzarlıq aşkarlandı

yazısı səh.2-də

Rusiya Ukraynaya atom bombası ata bilməyəcək - ilginç səbəb

yazısı səh.11-də

AZƏRBAYCAN VƏ ERMƏNİSTAN ÜGRUNDA SAVAŞ BİTİR - KREML SON RİÇAQLARINI İŞƏ SALDI

Qərbi, Bakını və İrəvanı birləşdirən yeganə maraq; "Qarabağ Azərbaycandır" etirafı kağız üzərinə köçürülən kimi...; **erməni mediası:** "ABŞ və AB Bakını qane edən sülhün reallaşmasına çalışır, çünki..."

yazısı səh.8-də

Ölkədə yaşlanma sürəti kəskin artıb - hökumət problemi görürmü...

İqtisadçı-alim: "Bu barədə indidən danışmaq və kəsərli iqtisadi addımlar atmaq lazımdır"

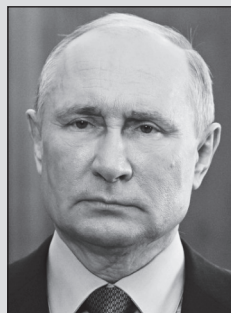
yazısı səh.10-da

Tanınmış jurnalistin ölümünün şahidi danışdı

Zulfəqar Hüseynzadə

yazısı səh.3-də

Putinin yalanları üzə çıxdı - Rusiya çalxalanır

yazısı səh.15-də

Vahid Əhmədov:
"Sərhədlərin mümkün qədər tez açılması həm iqtisadi, həm də sosial baxımdan vacibdir"

yazısı səh.13-də

2023-cü il dövlət büdcəsinin gəlirləri və xərcləri artırılıb

Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il dövlət büdcəsinin gəlirləri və xərcləri artırılıb.

APA xəbər verir ki, bu, Prezident İlham Əliyevin fərman imzaladığı "Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il dövlət büdcəsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə" qanunda əksini tapıb.

Beləliklə, 2023-cü il dövlət büdcəsinin gəlirləri 30774,0 milyon manatdan 33890,5 milyon manata, xərcləri 33353,3 milyon manatdan 36624,8 milyon manata qaldırılıb.

Dövlət büdcəsi xərclərinin məbləği 36624,8 mln. manat nəzərdə tutulub ki, bu da müstəqillik tarixində ən böyük məbləğ olmaqla, təsdiq edilmiş məbləğlə müqayisədə 3271,5 mln. manat və yaxud 9,8% çoxdur.

Qanun layihəsi səsverməyə çıxarılarq üçüncü oxunuşda qəbul edilib.

Rəşad Nəbiyev "Bolt"un prezidenti ilə görüşüb

"Bolt" şirkətinin prezidenti Yevgeni Kabanov ilə onlayn görüş keçirdik. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat naziri Rəşad Nəbiyev paylaşım edib.

"Bakı şəhərinin taksi bazarında mövcud problemləri və sektorun tənzimlənməsi ilə bağlı planlarımızı müzakirə etdik", - deyər məlumatda bildirilir.

Avroparlamentarilər Azərbaycanla sərhəddə vəziyyəti qiymətləndirmək üçün Ermənistanla gedir

Avropa Parlamentinin Təhlükəsizlik və Müdafiə Alt Komitəsinin nümayəndə heyəti Ermənistanla səfər edəcək.

APA Avropa Parlamentinin saytına istinadən xəbər verir ki, avropalı parlamentarilər iyunun 19-22-də Ermənistanla səfərdə olacaqlar.

Bildirilib ki, Avropa Parlamentinin Təhlükəsizlik və Müdafiə Alt Komitəsinin (SEDE) səfərinin əsas məqsədi Ermənistandakı təhlükəsizlik vəziyyətini, Ermənistanla Azərbaycan arasında normallaşma prosesini, eləcə də fevral ayında fəaliyyətə başlayan Aİ-nin Ermənistandakı mülki missiyasının (EUMA) fəaliyyətini qiymətləndirməkdir.

Nümayəndə heyəti Ermənistan hökumətinin nazirləri və Ermənistan parlamentinin nümayəndələri, həmçinin Aİ-yə üzv dövlətlərin səfirləri ilə görüşəcək.

Komitə sədri Nathalie Loiseaunun başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti müxtəlif siyasi qrupların təmsilçiləri olan deputatlarından ibarətdir: Arnaud Danjean (EPP, FR), Michael Gahler (EPP, DE), Gheorghe-Vlad Nistor (EPP, RO), Lars Patrick Berg (ECR, DE), Fabio Massimo Castaldo (NI, IT).

İlin sonunadək 2000-ə yaxın ailə azad edilmiş ərazilərə qayıdacaq

"Bu ilin sonuna qədər ümumilikdə 2000-ə yaxın məcburi köçkün ailəsinin işğaldan azad edilmiş ərazilərə qayıdışı təmin ediləcək".

APA xəbər verir ki, bunu Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədr müavini Fuad Hüseynov jurnalistlərə açıqlamasında deyib.

O bildirib ki, bu ilin əvvəlindən Talış kəndinə 20 ailə, Laçın şəhərinin özünə isə 52 ailə köçürülüb.

Ağdamda azad edilən ərazidə kütləvi məzarlıq aşkarlandı

Ağdamda kütləvi məzarlıq aşkarlandı. APA-nın Qarabağ bürosu xəbər verir ki, məzarlıq Ağdamın işğaldan azad olunan Sarıcalı kəndi ərazisində, Ağdam-Hındarx yolunun kənarında tapılıb.

Skeletlərin aşkarlandığı əraziyə baxış zamanı yaxınlıqda hərbi yük avtomobilinin qalıqları da müəyyən edilib.

Ehtimala görə, Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı ermənilər 4 nəfəri həmin avtomobildə qətlə yetirib. Meyitləri isə quyuya ataraq basdırıblar.

Hesablama Palatası Neft Fondu ilə bağlı bir sıra təkliflər irəli sürüb

Azərbaycan Respublikasının payına düşən karbohidrogenlərin hasilat proqnozları ilə icra göstəriciləri arasında əhəmiyyətli fərqlərin müşahidə edilməsini nəzərə alaraq hasilat proqnozları müəyyənləşdirilərkən SOCAR və ABƏŞ-in Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu (ARDNF) ilə koordinasiyasının gücləndirilməsi zəruridir.

"APA-Economics" xəbər verir ki, bu, "Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondunun vəsaitlərinin formalaşdırılmasının və əsas istiqamətlər üzrə istifadəsinin auditi" üzrə aparılmış kənar dövlət maliyyə nəzarəti tədbirinin nəticələrinə dair auditor hesabatında əksini tapıb.

Rəyə əsasən, fondun gəlirliliyinin investisiyalarda bəncmarklara uyğun bölgüləri və digər xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla bəncmarka nisbətən əlavə gəlirlilik əldə etmək üçün bazar şəraitinə və iqtisadi gözləntilərə əsaslanan təhlillər edilməklə mövcud investisiyalara taktiki dəyişikliklərin edilməsi təklif olunur.

Bundan əlavə, müxtəlif global bazarlar və sektorlar üzrə diversifikasiyanın təmin edilməsi məqsədilə investisiya siyasəti çərçivəsində mərhələli olaraq sərmayə qoymaqla səhm portfelində balanslaşdırma üstünlük verilməsi təklif olunur.

Rəydə global bazarların yüksək qeyri-müəyyənlik dövründə daşınmaz əmlak növlərinə tələbin azalması və ümumi istehlakçı əminliyinin geriləməsinin müşahidə edilməsi dinamik bazar dəyişikliklərinə uyğunlaşmaq məqsədilə güclü bazar prinsiplərinə əsaslanan daşınmaz əmlak növlərinin araşdırılmasının vacibliyi qeyd olunur.

Təkliflərə əsasən, hesabat ilində büdcə gəlirlərinin büdcə xərclərini üstələməsi fonunda valyuta bazarının tənzimlənməsi məqsədilə xarici valyutanın milli valyutaya konvertasiya edilməsi ilə dövlət büdcəsinə köçürmələr transfert məbləğində əhəmiyyətli volatilliyin müşahidə edilməsi (transfert üzrə qənaət) Dövlət büdcəsi üzrə xarici borc öhdəliklərinin bir hissəsinin daxili borclanma ilə əvəz edilməsi (ortalama 5%-8% aralığında) maliyyə planlaşdırılmalarında fiskal və monetar siyasətin qarşılıqlı vəhdətindən irəli gələn yeni meyarların hazırlanmasının vacibdir.

Dəyişkən bazar şəraitində idarəetmə çevikliyinin təmin edilməsi məqsədilə ümumi olaraq valyutalar üzrə bölgü sistemə yenidən baxılması orta və uzunmüddətli investisiya strategiyasının tətbiqinə və investisiya portfelinin bu strategiyaya fonunda daha da optimallaşdırılmasına şərait yaratmasının məqsədəuyğunluğun sayılır. Auditor hesabatı Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2001-ci il 12 sentyabr tarixli 579 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun illik gəlir və xərclər proqramının (büdcəsinin) tərtibi və icrası Qaydaları"nın 6.1-ci bəndinə uyğun olaraq, Dövlət Neft Fondunun Müşahidə Şurasına təqdim edilməsi üçün Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fonduna göndərilməsi təklif olunur.

Erməni deputatlar AŞ PA-da tərribat törədib

Səməd Seyidov AŞ PA-da erməni həmkarlarının tərribatları törətdiyini deyib.

APA-nın Britaniya bürosunun xəbərinə görə, Azərbaycanın AŞ PA-dakı nümayəndə heyətinin rəhbəri Səməd Seyidov qurumun yay sessiyası zamanı çıxış edib.

O bildirib ki, Azərbaycan və Ermənistan liderləri arasında danışıqlar gedir. Buna baxmayaraq AŞ PA-dakı erməni parlamentarilər gələcək haqqında düşünmək, irəliyə baxmaq yerinə keçmişdən danışır.

"Onlar tərribatlar törədirlər, düşməncilik bəsləyirlər. Bir yerdə oturub gələcəyimizi düşünmək yerinə blokadadan, genosiddən, Laçın yolunun bağlı olmasından danışır. Onların dedikləri mövcud deyil və gerçəyi əks etdirmir", - deyər Səməd Seyidov bildirib.

O qeyd edib ki, onlar Azərbaycanı yanlış şəkildə təqdim etməyə çalışaraq beynəlxalq təşkilatlara yalvarırlar: "Bu, düzgün yol deyil, bu münasibətlə sülhə nail ola bilməyəcəklər", - deyər Səməd Seyidov bildirib.

Gələn həftədən Azərbaycanda 7 günlük tətillər başlayır

Gələn həftədən Azərbaycanda 7 günlük tətillər başlayır. Musavat.com xəbər verir ki, baş nazir Əli Əsədovun iş və istirahət günlərinin ardıcılığını təmin etmək məqsədilə imzaladığı qərara əsasən, 2023-cü ilin 27 və 30 iyun iş günləri ilə müvafiq olaraq 24 və 25 iyun istirahət günlərinin yerləri dəyişdirilib.

Belə ki, 26 iyun Silahlı Qüvvələrinin Günü, iyunun 28, 29-u isə Qurban bayramı günləridir. 1-2 iyul şənbə-bazara təsadüf etdiyindən 26 iyun - 2 iyul tarixləri arasında 7 gün ardıcıl qeyri-ış günü olacaq.

7 günlük tətildən sonra isə yeni iş günü iyulun 3-dən başlayacaq.

Tanınmış jurnalist, Moderator.az saytının baş redaktoru Zülfüqar Hüseynzadə iyunun 18-də 52 yaşında doğulduğu Başlıbeli kəndində dünyasını dəyişib.

Zülfüqar Hüseynzadə barədə qısa məlumat:

Zülfüqar Hüseynzadə dünyaya 1971-ci ildə Kəlbəcər rayonunun Başlıbel kəndində göz açıb. Orta məktəbə bu kənddə gedib. Məktəbin əlaçılarında olub. Z.Hüseynzadənin universitet illəri müharibə dövrünə təsadüf edib. Qarabağ müharibəsində könüllü dəstədə iştirak edib. Universiteti bitirdikdən sonra müəyyən özəl sahələrdə fəaliyyət göstərüb. Orta məktəbdə oxuduğu dövrdə jurnalistikaya marağı olub və elə bu maraq da onu mətbuatla gətirib. Uzun illər dövrü mətbuatda yazıları çap olunub, köşə yazıları ilə tanınıb. Bununla yanaşı, 2005-ci ildə Kəlbəcər rayonundan deputatlığa namizədliyini irəli sürüb. Z.Hüseynzadə 2012-ci ildə Moderator.az xəbər portalını yaradıb.

Başlıbel kəndinin digər sakinləri kimi Zülfüqar bəy də erməni vəhşiliyinin əziyyətini çəkib. Başlıbel qətlində ermənilər onun da yaxınlarını qətlə yetiriblər. Ailəsi 1993-cü ildə Kəlbəcərin işğalından sonra məcburi köçkün düşüb. Bərdə rayonunun Əliyanlı kəndində məskunlaşıblar. Uzun illər o, çətin, ağır və məcburi köçkün həyatı yaşayıb.

Kəlbəcər işğaldan azad

Tanınmış jurnalistin ölümünün şahidi danışdı

“Dualar oxuyur, salavat çevirir, əlini göyə tutub nə isə deyirdi”...

Zülfüqar Hüseynzadə

edildikdən sonra tez-tez ora səfər edib, Başlıbelə yaxınlarının məzarını ziyarət edirdi.

Z.Hüseynzadə 10 uşaqlı ailənin sonbeşiyi idi. Bakı Dövlət Universiteti, Bakı Slavyan Universiteti və başqa bir neçə universitetin ictimai şurasının üzvü olub. Eyni zamanda Beynəlxalq Liberal Maarifçilik İctimai Birliyinin sədri idi.

Z.Hüseynzadənin 19 yaşında Hüseyn adlı oğlu var. O, oğluna atasının adını verib.

Zülfüqar Hüseynzadənin ölümündən bir neçə dəqiqə öncə bunlar baş verib...

Son anlarında yanında olan jurnalistin bacısı oğlu Rövşen Həşimov onun vəfatı anlarını belə təsvir edib:

“Zülfüqar mənim dayım idi. Ailənin son beşiyi idi. Səkiniz bacının qardaşıdır. Tanıyanlar bilir, təsəvvür edin ha, səkkiz bacının qardaşı olan. Mən ailənin böyük qızının övladı idim. Ona görə də bizim aramızda yaş fərqi az idi, cəmi 5 yaş. Biz 5 yaş fərqli dayı-bacıoğlu idik. Ona görə də həm də dost idik. Uşaqlığımız bir olmuşdu. Bir yerdə o dağlarda çox dolaşmışdıq. Ayın 17-si Başlıbelə gedəcə-

yimizi, şəhid olan nəməizin sümüklərinin axtarışı işlərində iştirak etməyimin vacib olduğunu mənə bildirdi. Mən dərhal həmin tarixlərin hava haqqında məlumatına baxdım. Havanın çox yağıntılı olacağını, dağlardan sel keçəcəyini və maqnit qasırğasının olacağını öyrəndim. Buna özüm üçün baxdım, çünki həm sürücü idim, həm də mənim də səhətim yaxşı deyil. Mən də kardioloji xəstəyəm. Bunları bilə-bilə səfərə çıxmağa qərar verdim. Dayımın və dostumun sözündən necə çıxa bilərdim? Böyük ürküslüklə dayımın hər şeyə qalib

gələcəyinə inanırdım, amma bu, belə deyilmiş. 30 illik vətən həsrəti onun o böyük ürəyini zəiflədib. Nəhayət, getməyə qərar verdim. Gedib kəndimizə çatdıq, çadırımızı qurduq, gecələdik. Səhər saat 5 radələrində dayımın sızılısını eşidib, dərhal qalxdım. Allahyar dayımla birlikdə tədbir gördük. Biz onun soyuqladığını düşündük. Buna görə hərəkət etdik. Mən tikinti sahəsində çalışıram, amma ilkin tibbi yardımı çox yaxşı bilərəm. Mən onun infarkt keçirəcəyini düşünmədim. Bunu özümə bağışlaya bilmirəm. Nəhayət, saat 8-də durub, çöldə gəzdik. Kənd məscidi bizim çadırdan 200 metr aralı idi, ora getdi. Mən aralıdan müşahidə edirdim. Orada dualar oxuyur, salavat çevirir, əlini göyə tutub nə isə deyirdi. Sonra mənə sarı qayıtdı. Biz birlikdə çadıra gəldik. Ona samovar çayı verdim, içmədi, özünü yenə narahat hiss etdiyini deyib, bir andaca çıraq kimi söndü, amma o sönməyib. Daim mənim qəlbimdə yaşayacaq, əgər o qəlb dözüb, tab gətirsə...”

Xatırladaq ki, Z.Hüseynzadə Bərdənin Əliyanlı kəndində, atasının və anasının yanında torpağa tapşırılıb.

Qeyd edək ki, Z.Hüseynzadənin Kəlbəcərdə budəfəki səfərinin xüsusi məqsədi vardı. Belə ki, 52 yaşlı jurnalistin nənəsi 1993-cü ilin aprel ayında Kəlbəcər işğal edilən zaman ağır yataq xəstəsi olub. Kəndə hücum edən ermənilər yaşlı qadını elə yatağındaca güllələyiblər. Kənd işğal edildiyinə görə onu dəfn etmək mümkün olmayıb. Kəlbəcər işğaldan azad olunandan sonra Z.Hüseynzadənin nənəsinin nəşinin axtarışı üçün bir neçə dəfə cəhdlər edilib. Ev yandırıldığı üçün axtarışlar nəticə verməyib. Z.Hüseynzadə nənəsinin nəşinin qalıqlarını tapmağı qarşısına məqsəd qoymuşdu. O, ötən il bununla bağlı Prezident Administrasiyasına icazə üçün müraciət edib və müsbət cavab alıb. Lakin ötən il qeyri-sabit hava ilə əlaqədar axtarışlar nəticə verməmişdi. Jurnalist bu məqsədlə yenidən ailə üzvləri ilə birgə bu il Kəlbəcəre yollanıb. Hətta aidiyyəti dövlət qurumları tərəfindən media nümayəndəsinə texnika baxımından da dəstək olunub. Onlar 4 gün ərzində qadının nəşinin qalıqlarını tapıb, geri dönməli idilər. Lakin qədr buna imkan vermədi...

Allah rəhmət eləsin!

Nigar HƏSƏNLİ,
Musavat.com

Türkü özünə əbədi düşmən sayan İran... Azərbaycanla layihələrin dərdini çəkir? - nonsens, yoxsa...

Deputat: “Münasibətlərin gərginləşməsindən istifadə etməyə çalışan bezi qüvvələr problem yaratmağa cəhd edə bilirlər”

Azərbaycan-İran əlaqələri o zaman normallaşmış sayılacaq ki, Tehran rejimi ən azından, ölkəmizə qarşı təhdid siyasətinə son qoyacaq, səfirliyimizə 26 yanvar terror hücumunu ədalətli şəkildə təhqiq edib terrorçuya və si-farişçilərə layiqli cəzalara verəcək, Bakının İrevanla sülh anlaşmasına əngəl yaratmayacaq, Ermənistanı üstümüzə qızışdırmayacaq, oğurladığı və casusluqda ittiham elədiyi Azərbaycan vətəndaşı Fərid Cəfərlini tezliklə geri qaytaracaq.

Hələ ki sadalanan istiqamətlərdə hər hansı müsbət gəlişmə yoxdur. Yalnız bezi zəif siqnallar var.

Məsələn, iyunun 16-da İranın yol və şəhərsalma naziri Mehرداد Bəzrpaş 26-cı Sankt-Peterburq Beynəlxalq İqtisadi Forum (SPIEF) çərçivəsində "RIA Novosti"yə müsahibəsində deyib ki, İran və Azərbaycan münasibətlərindəki soyuqluq Şimal-Cənub beynəlxalq nəqliyyat dəhlizi layihəsinin inşası və başa çatdırılmasına təsir göstərməyəcək.

“Ümid edirik ki, heç bir mənfi təsir olmayacaq. Dünnən (iyunun 15-də - red.) mənim Azərbaycan baş nazirinin müavini, eyni zamanda İran və Azərbaycan arasında birgə komissiyanın rəhbəri cənab Mustafayevlə görüşüm oldu. Biz layihənin həyata keçirilməsinin bir çox aspektlərini ətraflı müzakirə etdik. Hər iki tərəf ölkələr arasında yaranmış siyasi anlaşmazlıqların onun həyata keçirilməsinə təsir etməyəcəyi barədə razılığa gəldi və o, Azərbaycanda dəhlizlə bağlı işləri ciddi şəkildə izləyəcəyini vəd elədi”, - deyərək qeyd edib.

Yada salaq ki, Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizi Sankt-Peterburqdan Mumbay limanına (Hindistan) uzunluğu 7,2 min kilometr olan multimodal marşrutdur. Onun üç marşrutu var: Transxəzər (dəmir yolları və limanlardan istifadə etməklə), Qərbi və Şərqi (yerüstü) marşrut. 2023-cü ilin mayında Rusiya və İran Şimal-Cənub-Qərb dəmir yolunun son zəruri hissəsinin - Rəşt-Astara (İran) hissəsinin tamamlanması ilə bağlı sənədlər imzalayıb.

İranda isə Azərbaycanla bağlı ritorika hələ ki pozitiv məcraya düşməyib. Bu da növbəti sübut. İran prezidenti İbrahim Reisinin həyat yoldaşı Cəmilə Ələmülhuda Venesuela televiziyasına müsahibəsində türkləri düşmən ad-

Arzu Nağıyev

landırıb. **Sitat:** “Tarix boyu İranın çoxlu düşməni olub: monqollar, türklər, ərəblər... Amma onlar İranın dil, mədəniyyət və sivilizasiyasını dəyişə bilməyiblər”.

Halbuki İran adlı dövlətin əhalisinin yarıdan çoxunu elə Azərbaycan türkləri təşkil edir. Hər şey qırağa, qəribədir ki, bir yandan İran rəsmisi Azərbaycanla əlaqələrin normallaşması, iri iqtisadi layihələrin gerçəkləşməsi zəruriliyindən danışır, digər yandan Reisinin xanımı türkcə, azərbaycanlılara qarşı ksenofobik çıxışlar edir.

Bəs farsın dostu kimdir əgər türk, ərəb, müsəlman da deyilsə? Məscidlərimizdə donuz saxlamaqla bütün müsəlmanları təhqir edən, mü-

səlman-şialəri soyqırımına, etnik təmizləməyə məruz qoyan, hələ də alçaqlıqlarından əl çəkməyən erməni? Ümumiyyətlə, İran nə istəyir, onunla normal qonşuluq əlaqələri qurmaq mümkün olacaqmı?

Əlavə edək ki, 23 iyun 2023-cü il tarixdən Azərbaycan İran vətəndaşlarına Azərbaycanın beynəlxalq hava limanlarında viza rəsmiləşdirilməsini dayandıracaq. Bu barədə srağagün Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Ayxan Hacıadə bildirib. O qeyd edib ki, Azərbaycanla səfər edə-cək İran vətəndaşları öncədən “ASAN viza” almalı və ya Azərbaycanın Təbrizdəki Baş Konsulluğundan viza əl-

də etməlidirlər.

Millət vəkili, politoloq Arzu Nağıyev “Yeni Musavat”-a açıqlamasında xatırladı ki, İranla münasibətlərin gərginləşməsinin pik nöqtəsi Azərbaycanın Tehran-dakı səfirliyinə qarşı terror aktı və səfirlik əməkdaşının şəhid edilməsidir. Politoloq xüsusi xidmət orqanlarının agentlərinin həbs olunması, İranın agentura şəbəkəsinin məhv edilməsinin münasibətlərdə gərginliyi artırdığına diqqət çəkdi: “Azərbaycan bir daha sübut etdi ki, İran bizə qarşı qonşuluq siyasətini mütəmadi pozur, Ermənistanla mütəfiqlik edərək Azərbaycana qarşı kəşfiyyat və təxribat fəaliyyəti həyata keçirir. Azərbaycan tərəfinin verdiyi bəyanat da ondan ibarətdir ki, terror hadisəsinin istintaqı ilə bağlı Azərbaycan tərəfi məlumatlandırılmalıdır”.

Millət vəkili viza rəsmiləşdirilməsinin dayandırılmasını belə şərh etdi: “İstənilən İran vətəndaşı təyyarə ilə Azərbaycana gəlib asanlıqla viza əldə edə bilirdi. Son hadisələr isə göstərdi ki, gəlmələr arasında xoşməramlı olmayanların sayı çoxdur. Buna görə də İran vətəndaşları konsulluğumuza müraciət edərək, viza əldə edib ölkəmizə gələ bilirlər. Məlumdur ki, quru sərhədləri bağlıdır. O ki qaldı İbrahim Reisinin həyat yoldaşı Cəmilə Ələmülhuda Venesuela televiziyasına müsahibəsində

türkləri düşmən adlandırmasına, İran tək-cə farslardan ibarət deyil, ərazisində bir çox xalq yaşayır. Düşmən kimi türklərin və başqalarının adlarının çəkilməsi absurd bəyanatdır. Çoxmillətli dövlətin rəhbərliyinin məhz belə bir bəyanat verməsi, yəni türkləri düşmən elan etməsi siyasi savadsızlıqdır. Bəlkə də münasibətlərin gərginləşməsindən istifadə etməyə çalışan bezi qüvvələr problem yaratmağa cəhd edə bilər. Bu çox həssas məsələdir. Son vaxtlar Xarici İşlər Nazirliyi səviyyəsində danışıqlar aparılır, problemlərin həlli istiqamətində Azərbaycanın verdiyi təkliflərin müzakirəsi gedir. İran başa düşməlidir ki, dünyanın bir parçası olmaq üçün, eyni zamanda bu dəyərlərdən yararlanmaq üçün mütləq beynəlxalq qüvvələrlə tərəfdaşlıq etmək lazımdır. Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı açıqlama da məqsədə müvafiq deyil. Çindən gələn yük Azərbaycan ərazisindən, eyni zamanda dəhlizdən keçərək Naxçıvana, Türkiyəyə, Avropaya daşınacaq. Bu inteqrasiyanın qarşısını almaq mümkün olmayacaq. Ona görə də verilən bir bəyanatla ehtiyatlı olmaq və qonşuluq siyasətini həyata keçirmək üçün addımlar atılmalıdır. İran unutmamalıdır ki, çoxsaylı azərbaycanlının yaşadığı əraziyə malik dövlətdir və burada bütün dəyərlərə qiymət verilməlidir”.

Nigar HƏSƏNLİ,
“Yeni Musavat”

Ermənistanın təxribatçı hücumundan sonra (əksər analitiklər əmin-dir ki, olayın arxasında Rusiya dayanır) Azərbaycan 5 gündür Laçın postunu bağlayıb. “Yeni Müsavat” bildirir ki, İrəvan buna görə məsuliyyəti öz üzərinə götürməyənə, baş verənlərlə bağlı tədqiqat aparılmayana qədər post istifadəyə açılmayacaq. Demək, Qarabağdan erməni əhalisinin Ermənistanı gedişi və geri qayıtması mümkün olmayacaq, yalnız ərzaq və digər humanitar yüklər daşınır. Bakının şərti məlum, hərçənd İrəvanın bunu edəcəyi, yaxud qısa zamanda edəcəyi inandırıcı görünür. Əksinə, Ermənistan rəhbərliyinin postun bağlanmasını beynəlxalq müstəviyə çıxarmağa, Azərbaycana təzyiq etməyə çalışacağı istisna deyil. Artıq buna cəhdlər də var. Məsələn, AŞ PA-nın iclasında müzakirəyə çıxarılmasına çağırışlar olub.

Postun bağlanması sözsüz ki, Qarabağdakı erməni əhalisinin təminatı məsələsini aktuallaşdırır. Bəzi ehtimallara görə, yaranmış situasiyada Azərbaycan iki cür qərar verə bilər: birincisi, erməni əhalisinin bütün ehtiyaclarını özü təmin edəcək, bundan öncə də rəsmi Bakı ermənilərin ehtiyacını təmin etməyə hazır olduğunu bəyan etmişdi, yeni vəziyyətdə isə bu artıq zərurətə çevrilə bilər. Ərzaq və digər lazımı ləvazimatlar Ermənistandan yox, Bakıdan göndərilə bilər ki, əslində belə də olmalıdır, o cümlədən sağlamlıq problemləri olan ermənilər müalicə üçün İrəvana yox, Bakıya, yaxud regionlarda müasir səhiyyə ocaqlarına, misal üçün, Gəncəyə gətirilə bilər.

Laçın postunda hərəkət nə vaxt bərpa olunacaq? - xain hücumdan 5 gün keçir...

İrəvan yolun bağlanmasını beynəlxalq müstəviyə çıxarmağa cəhd edir, Bakı isə ermənilərin ərzaq və dərman tədarükünü özü göndərə bilər; gediş-gəliş açılmasa, zərərimizə olarmı?

İkincisi, erməni əhalisinin təminatını üzərinə götürən rəsmi Bakı indiye qədər “humanitar yük” adı altında Qarabağa de-fakto kənar müdaxilənin qarşısını alacaq. Bəs post daha nə qədər bağlı qalacaq? Bu, bizim strateji hədəflərimizin əleyhinə işləməz ki? “Qızıl orta” hansı tarixə düşür? Hər halda, postun fəaliyyəti Qarabağdakı erməni əhalinin Bakıya etimadı məsələsində mühüm və pozitiv amilə çevrilməkdə idi. Başqa yandan, artıq qeyd edildiyi kimi, Ermənistan “blokada”-nı bəhanə edib əleyhimizə növbəti böhtan kampaniyası aparmaya çalışır. Fransa XİN-in son

açıqlaması da buna sübutdur. Qısa, zaman kimin xeyrinə işləyir? Nəzarət-buraxılış məntəqəsi bu həftə fəaliyyətini bərpa edə bilərmi?

Politoloq Murad Sadəddinov “Yeni Müsavat”a qeyd etdi ki, gələcək addımları müzakirə edirikse, yolun bağlanması səbəbinə baxmalıyıq: “Bu postdan gediş-gəlişin dayanmasına əsas olan erməni snayperlərin hərbiçilərimizə atəş açmasıdır. Azərbaycan Ermənistanından fərqli olaraq, məsuliyyətli dövlətdir və öz ərazisində təhlükəsizlik tədbirləri görməkdədir. Ona görə hazırda lazımi

səviyyədə təhlükəsizliyi təmin etmək çətinidir. Eyni zamanda biz nəzarət-buraxılış məntəqəsindən keçən mülki ermənilərin, rus hərbiçilərin təhlükəsizliyini təminat veririk. O baxımdan yolun bağlanması konkret səbəbdir”. **Ekspertin sözlərinə görə, Azərbaycan atəş nöqtələrini, bütün istiqamətləri nəzarətə götürdükdən sonra postun açılması mümkündür:** “Ermənilər bu vəziyyətdə öz təbliğatını apara bilər. Onsuz da koridor açıqlar danışılar, bağlanırsa yenə ittiham edirlər. Biz öz işimizi düşünməliyik. Faktiki olaraq, yoldan istifadə real təhlükə

deməkdir və Azərbaycan bu səbəbi göstərməklə ermənilərin hiyləgər yalanlarını ifşa edə bilər”. **Analitikin fikrincə, bu hadisələr Qarabağ ermənilərinə bir daha dərs olacaq ki, inteqrasiya proseslərinə dəstək versinlər:** “Onların Ermənistanla getdikcə zəifləyən əlaqələrinə də təsir göstərəcək. Azərbaycan erməni icmasına iki dəfə Bakıda görüş təklif edib və sonra bəyan edib ki, daha çağırışlar olmayacaq. Artıq ermənilər şərtləri qəbul etməlidirlər, əks halda beynəlxalq qanunvericiliyə uyğun olaraq həmin ərazilərdə suverenliyimizi təmin edəcəyik”.

Siyasi şərhçi Ramiyə Məmmədovaya görə, kiminsə nazı ilə oynamırıq: “Postuza atəş aç, sonra yolu bağlı saxlamağa görə ittiham elə. Özünə hörmət edən heç bir dövlət nəzarət məntəqəsini açıq buraxmaz. Ermənilər hər fürsətdən yararlanmağa adət ediblər. İndi də lap BMT Təhlükəsizlik Şurasına çağırış etsinlər, nə deyəcək? Nəzarət postuna terror olub, BMT TŞ-nin daimi üzvləri olan ölkələr fərqli davranmazdılar. Biz hərəkəti səbəbsiz dayandırmışıq. Ermənistan da, Xankəndidəki tələkə yığını da ağırlı başına toplansın. Məncə, yolun bağlı qalması bir müddət lazımdır. Onlar bu dildən anlayırlar. Həyasızlığa baxın ki, yeni açılan nəzarət məntəqəsi atəşə tutulur, sonra ittihamlar yağır. Şuşadakı blok-postumuza da Mirzoyan adlı terrorçu qumbara atmışdı. Yeni bizim ərazimizdir, hər hansı təhdid olarsa, ona adekvat addım atılacaq. Qoy Qarabağ erməniləri anlasınlar ki, yol kimin ucbatından bağlanıb. Onlar Ermənistan hakimiyyətinə səslənməlidirlər ki, adam balası kimi sərhəd-buraxılış məntəqəsində yoxlanışdan keçib gediş-gəlirdik, sizin uğursuz təxribata görə yol işləmir. Bu məsələdə bizə beynəlxalq təzyiqlər üçün əsas da yoxdur”. **Ekspert, bununla belə, təhlükəsizlik tədbirləri gücləndikdən sonra nəzarət mexanizminin işə düşəcəyini güman edir:** “Hər halda, yol həmişəlik bağlanmayacaq. Biz üçtərəfli sənədə əsasən yoldan humanitar məqsədlər üçün istifadəni təmin etməliyik. Amma terrorçular buradan silah, mina daşıya bilməyəcəklər, atəş açacaqlarsa, beş qat artıq bədəlini ödəyəcəklər. Hazırda avtomobillərin hərəkəti dayandırılıb, Rusiya və Ermənistan məsələdən agahdırlar. Onların bizə deməli sözü yoxdur”.

□ **Emil SALAMOĞLU, “Yeni Müsavat”**

Vardanyan axtarısa verildi - “Rusiya desantı”-nı Bakı, yoxsa Kiyev qandallayacaq?

Hüquqşünas: “Onun törətdiyi cinayət əməlləri ömürlük həbs edilməsinə imkan verir”

Moskvanın xüsusi missiya ilə Rusiya sülhməramlılarının müvəqqəti nəzarətində olan Azərbaycan ərazilərinə göndərdiyi erməni əsilli milyarder Ruben Vardanyan Ukrayna tərəfindən axtarısa verilib. Belə ki, Ukraynanın sanksiya tətbiq edilən şəxslərin siyahısına daxil etdiyi Ruben Vardanyan “dərhal saxlanılaraq Ukrayna və NATO ölkələrinin hüquq-mühafizə orqanlarına təhvil verilməli” şəxs kimi qeyd edilib. Hələ də Qarabağda sülənən erməni oligarx-dələduz Ruben Vardanyan Azərbaycan dövləti əleyhinə də pozucu fəaliyyətini davam etdirir. Həm də təbii ki, yığdığı cirkli pullar hesabına. Onun həbsi və ya hansısa başqa şəkildə neytrallaşdırılması bizim dövlətin də marağındadır. Bəs beynəlxalq axtarışın nəticəsi olacaqmı? Onu ilk olaraq kim, Bakı, yoxsa Kiyev qandallayacaq?

“Bakı” Hüquq Şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov “Yeni Müsavat”a deyib ki, Ruben Vardanyanın həbsi an məsələsi ola bilər: “Bu gün Azərbaycan tərəfinin əlində Ruben Vardanyanı tutub uzunmüddətli həbsə göndərmək üçün kifayət qədər əsaslar var. Vardanyan qeyri-qanuni şəkildə Xankəndinə daxil olmaqla Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 318-ci maddəsini - Azərbaycan Respublikasının dövlət sərhədini qanunsuz olaraq

keçməni pozub. Digər tərəfdən, Vardanyanın əməllərində milli, irqi ayrı-seçkiliyə çağırışlar var. Buna uyğun olaraq da Cinayət Məcəlləsinin 61.1.6-cı maddəsində (cinayətin milli, irqi və ya dini düşmənçilik, dini fanatizm, digər şəxslərin qanuni hərəkətlərinə görə qisas almaq məqsədində, tamah məqsədi ilə və ya sair alçaq niyyətlərlə, habelə başqa cinayəti ört-basdır etmək və ya onun törədilməsini asanlaşdırmaq məqsədi ilə törədilməsi) məsuliyyət müəyyənənəlişib. O, Azərbaycan Respublikasının təbii sərvətlərinin qanunsuz istismarı ilə məşğul olub. Eyni zamanda ətraf mühitə ziyan vurmaqla Cinayət Məcəlləsinin 247-ci maddəsini pozur. Onun cinayət tərkibli əməllərinə Azərbaycanın ərazi bütövlüyü

əleyhinə çağırış, separatçı qüvvələrə rəhbərlik, müharibəyə açıq çağırış kimi hərəkətlər daxildir. Vardanyan Cinayət Məcəlləsinin bir sıra maddələri ilə mühakimə oluna bilər”.

Hüquqşünas deyir ki, Ruben Vardanyanın əməllərində beynəlxalq axtarışa

verilməsi üçün kifayət qədər əsaslar var: “Ruben Vardanyan beynəlxalq axtarısa verilməsi üçün kifayət qədər əsaslar vardı. Onun əməlinə insanlıq əleyhinə olan cinayətlərə də çağırış var. İrqi, dini, etnik mənsubiyyətə görə cinayətlərə çağırış edir. Eyni

zamanda Azərbaycanı parçalamaq məqsədilə onun ərazisində fəaliyyət göstərən separatçılara rəhbərlik edir. Bu şəxs tezliklə həbs edilməli və hüquq qarşısında cavab verməlidir. Onu bizdən əvvəl ukraynalılar həbs etsə belə, Azərbaycanda törətdiyi cinayətlərə görə də cavab verməli olacaq. Yəni Ukrayna tərəfi onu tutub həbsə göndərsə belə, həmin həbs müddəti bitənə qədər Azərbaycan tərəfi onu tələb edib ölkəmizdə törətdiyi cinayətlərə görə mühakimə edə bilər”.

Hüquqşünas qeyd edib ki, sadalanan cinayət əməlləri Vardanyanın ömürlük həbs edilməsinə imkan verir: “Ruben Vardanyan 44 günlük müharibədə erməni hərbiçilərin, eləcə də separatçıların silahlandırılmasında iştirak edib. Onun minaların döşənməsində, silahların alınmasında rolu araşdırılmalıdır. O, bizim onlarla, yüzlərlə hərbiçimizin qanının tökülməsində iştirak etmiş şəxsdir. Bütün bunlara görə, Vardanyan həbs edilməli təqdirə ona uzunmüddətli cəzalar müəyyən ediləcək. Hətta ömürlük azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırıla bilər”.

□ **Elşən MƏMMƏDƏLİYEV, “Yeni Müsavat”**

Artıq aydındır ki, Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh müqaviləsi imzalanmayınca, paralel surətdə sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyası işinə başlanmayınca, nəhayət, Qarabağdan qanunsuz erməni silahlı dəstələri çıxarılmayınca, nəinki sərhəddə, ümumən bölgədə daimi sabitlik olmayacaq. Altını da ən çox Ermənistan çəkəcək.

Bu məsələdə Rusiya və Qərbin yanaşması, kömək etmək imkanı və istəyi nə dərəcədədir? Rəsmi Bakının Mqer Qriqoryanın təklifi-nə reaksiyası nə olacaq?

Deputat Azər Badamov danışıqlar nəticə verməsə, güc yolunun qaçılmaz olacağına əmin-dir: "Azərbaycanla Ermənistan sərhədində sabitliyin yaranması üçün sərhədlərin

məsələlərin razılaşmasına hə deyir. İndi də ABŞ-da XİN başçıların görüşü gözlənilir. Bu görüşə gəndə ABŞ rəsmiləri tərəfindən Ermənistandan bu keçən müddətdə hansı məsələlərdə irəliləyişin əldə olunduğu soruşulacaq. Ona görə də Paşinyanın müavini Mqer Qriqoryanın baş nazirin müavini Şahin Mustafayevə sərhədlərin

nə görə, prinsip etibarı ilə Azərbaycan-Ermənistan delimitasiya və sərhəd təhlükəsizliyi komissiyasının keçirilməsi mümkündür: "Rusiya baş nazirinin müavini Aleksey Overçukun Şahin Mustafayev və Mqer Qriqoryanla davamlı ünsiyyətdə olduğu barədə son açıqlamaları belə düşünməyə əsas verir ki, tərəflər arasında birbaşa, ya-

Tilsim qırılır: sərhədlərin delimitasiyası başlanır - hansı xəritə əsasında?

Azər Badamov: "Məsələ danışıqlar yolu ilə həll olunmazsa, güc tətbiqi qaçılmaz olacaq"

Elçin Mirzəbəyli: "Hər şey "lənətlənmiş dairə" üzrə davam etdirilir"

Əfsus ki, bu istiqamətlərdə real addımlar atmaq əvəzinə, rəsmi İrəvanın davam edən çoxbaşı və təhlükəli oyunları, həm Qərbə, həm də Rusiyaya reverans edib hansısa birtərəfli dividendlər qazanmaq cəhdləri durumu daha da qəlizləşdirməkdə və partlayış həddinə çatdırmaqdadır.

Amma maraqlıdır ki, heftəsonu Ermənistan baş nazirinin müavini Mqer Qriqoryan azərbaycanlı həmkarı Şahin Mustafayevə ölkələr arasında sərhədlərin delimitasiyası məsələləri üzrə komissiyaların iclasını keçirməyi təklif edib. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə erməni mediası məlumat yayıb.

Baş nazirin müavininin mətbuat xidmətindən verilən məlumata görə, məqsəd sərhədlərdə gərginliyə səbəb olan problemlə məsələləri müzakirə etməkdir.

Xatırladaq ki, ötən il yaradılmış delimitasiya və sərhəd təhlükəsizliyi komissiyasının Ermənistanı aid heyətinə Mher Qriqoryan rəhbərlik edir. Mustafayevlə ilk görüş 24 may 2022-ci ildə, ikinci görüş 30 avqust 2022-ci ildə Moskvada baş tutub.

Yeni az qala bir ildir ki, ortaq komissiya toplanmır. Təbii ki, Ermənistanın destruktiv mövqeyi ucbatından.

Belə çıxır, tilsim qırılmaq üzrədir. Elə isə ciddi irəliləyiş gözləniləndirmi? Heç olmasa, sərhədlərin konkret hansı xəritələr əsasında dəqiqləşəcəyi məsələsində tərəflər arasında razılıq əldə olunması mümkündürmü?

rin delimitasiyası və demarkasiyası aparılmalı, sərhəd xətti rəsmi şəkildə təsdiqlənməli, Qarabağdakı erməni hərbi birləşmələri çıxarılmalı və beynəlxalq normalara uyğun sülh müqaviləsi imzalanmalıdır. İndiki mərhələdə ilk növbədə sərhədlərin delimitasiyası və Qarabağdakı erməni hərbiçilərin çıxması məsələləri öz həllini tapmalıdır. Çünki Nikol Paşinyan da Qarabağın Azərbaycanın suveren ərazisi olduğunu dəfələrlə bəyan edib. Burada bir sual yaranır: Ermənistan hərbiçilərinin Azərbaycan ərazisində nə işi var?

Müharibənin başa çatdığı 2,5 ildə müxtəlif platformalarda aparılan danışıqlarda müəyyən məsələlərdə razılaşmalar əldə olunub. Ermənistan isə mütəmadi şəkildə təxribatlara əl atır və sülh imzalanma prosesinə mane olmağa çalışır. Amma beynəlxalq təsirlər artanda Ermənistan yenidən masaya qayıdır və yenə də növbəti

delimitasiyası ilə bağlı məsələni müzakirə etməyi təklif etdiyini hesab edirəm. Sərhədlərin delimitasiyası aparılacaq xəritələr ilk növbədə Azərbaycana məqbul olmalıdır. Çünki hətta Ermənistanın özü Azərbaycanın tarixi torpaqları üzərində yaradılıb. Ona görə də müzakirəyə təqdim olunacaq xəritələrdə Azərbaycanın suverenliyi mütləq şəkildə əks olunmalıdır. Əlbəttə ki, sülhün alternativləri yoxdur. Ona görə də Azərbaycan sülh danışıqları ilə bağlı bütün görüşlərə açıqdır. Azərbaycan həm öz hərbi gücünü daha da artırır, həm də danışıqlara üstünlük verir. Amma məsələ danışıqlar yolu ilə həll olunmazsa, güc yolu qaçılmaz olacaq".

BAXCP sədrinin müavini, politoloq Elçin Mirzəbəyli konkret nəticənin əldə olunmaması üçün Ermənistanın hər zaman müxtəlif bəhanələr etdiyi-ni bildirdi. Onun sözləri-

xud Rusiya üzərindən dialoq pəncərəsi açıqdır. Amma Ermənistanın baş nazirinin, eləcə də bu ölkənin Təhlükəsizlik Şurasının katibinin son 1 ay ərzində səsləndirdiyi fikirlər onu düşünməyə əsas verir ki, İrəvan konkret nəticəyə varılmasına üçün hər dəfə yeni bir bəhanə tapmağa meyllidir. Ermənistan 44 günlük müharibədən sonra davamlı olaraq eyni taktika ilə hərəkət edir. Təzyiqləri azaltmaq üçün öncə razılaşmaya meylli olduğunu nümayiş etdirməyə çalışır, konkret məqam gələndə isə yeni bəhanələrlə prosesin qırılmasına çalışır. Və sonra hər şey "lənətlənmiş dairə" üzrə davam etdirilir. Məsələn, Ermənistan rəsmilərinin son açıqlamalarında delimitasiya prosesinin 1975-ci ildə hazırlanmış xəritələr üzrə aparılmasının vacibliyi vurğulanıb. Ermənistan rəsmilərinin haqqında söz açdığı xəritələr 1970-1973-cü illərdə SSRİ Nazirlər Soveti yanında Ge-

Hərbi qulluqçu özünü öldürüb

Azərbaycan Ordusunun əsgəri odlu silahdan atəş açaraq özünü öldürüb.

Bu barədə Musavat.com-a Hərbi Prokurorluğun Mətbuat Xidmətindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, Müdafiə Nazirliyinin Hərbi Polis İdarəsinin müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçusu, baş əsgər Əzizov Fərid Əbülfəz oğlunun odlu silahdan atəş açmaqla özünü öldürməsi barədə Füzuli Hərbi Prokurorluğuna məlumat daxil olub.

Daxil olmuş məlumat əsasında Füzuli Hərbi Prokurorluğunun və Azərbaycan Hərbi Prokurorluğunun Kriminalistika və İnformasiya Texnologiyaları idarəsinin əməkdaşları tərəfindən hadisə yerinə və meyitə baxış keçirilib, iş üçün əhəmiyyət kəsb edən predmetlər maddi sübut kimi götürülüb, izahatlar alınıb və digər hərəkətlər icra edilib.

Fakt üzrə Füzuli Hərbi Prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 125-ci (özünü öldürmə həddinə çatdırma) maddəsi ilə cinayət işi başlanılaraq şahidlər dindirilib, müvafiq ekspertizalar təyin edilib və təxirəsalınmaz zəruri istintaq hərəkətləri həyata keçirilib.

"Hazırda istintaq davam etdirilir və qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq bütün tədbirlərin görülməsi təmin olunacaqdır", - məlumatda qeyd edilib.

odeziya və Xəritəçəkmə Baş İdarəsi tərəfindən hazırlanıb. 1975-ci il isə həmin xəritələrin SSRİ Müdafiə Nazirliyinin topoqrafik xəritələrin hazırlanması üzrə ixtisaslaşan 6-cı mətbəəsində çap olunduğu tarixdir. Bununla yanaşı, bəlli olduğu kimi, 1977-ci ildə SSRİ-nin yeni konstitusiyası qəbul olunub. Yeni konstitusiyanın qəbulundan sonra isə SSRİ Nazirlər Soveti yanında Geodeziya və Xəritəçəkmə Baş İdarəsi tərəfindən yeni xəritələr hazırlanıb. SSRİ süquta uğrayanda qüvvədə olan konstitusiya 1975-ci ildə qəbul edilən sənəd olub və təbii ki, müttəfiq respublikalar da SSRİ-dən məhz 1977-ci ildə qəbul edilmiş son konstitusiyaya uyğun olaraq hazırlanmış xəritələrdəki inzibati sərhədləri çərçivəsində ayrılıblar. Eyni zamanda 1991-ci ildə imzalanan Alma-Ata bəyannaməsində, müstəqilliklərini əldə etmiş keçmiş SSRİ respublikaları da, sadəcə hüquqi məntiqə, məhz bu xəritələrə uyğun olaraq, bir-birlərinin suverenliklərini və ərazi bütövlüklerini tanıyıblar. Xatırladıq ki, SSRİ dövründə müt-

təfiq respublikalar arasında sərhədlər olmayıb, sadəcə, hazırda Azərbaycanın rayonları arasındakı inzibati ərazi bölgüsü kimi bir bölgü olub və buna sərhəd demək absurdur. Sovet dövründə planlı iqtisadiyyat və kollektiv təsərrüfat mövcud idi. Bəzən bir respublikadakı kollektiv təsərrüfata aid olan subyektlər, məsələn, fermalar, yaxud otlaq sahələri digər respublikanın ərazisinə uzanırdı. Bu baxımdan, delimitasiya prosesi təkcə hansısa mücərrəd xəritələrə görə deyil, tarixi və mövcud reallıqlara, həmçinin 44 günlük müharibənin doğurduğu nəticələrə uyğun bir şəkildə aparılmalıdır. Bu prosesin qısa bir zaman ərzində başa çatacağını gözləmək də sadəlövlük olardı. Nəzərinizə çatdırım ki, Ermənistanın Gürcüstanla sərhədi rəsmi 1991-ci ildə imzalanan Tiflisə görə 224 kilometr, İrəvana görə isə 196 kilometrdir. Təxminən 30 ilə yaxındır aparılan müzakirələrə baxmayaraq, Ermənistan-Gürcüstan sərhədinin 110 km hissəsi delimitasiya və demarkasiya olunub..."

□ Cavanşir ABBASLI,
"Yeni Məsəvat"

Rusiya yüzrlə pilotsuz uçan aparatını (PUA) Qarabağ separatçılarna təhvil verib. “Yeni Müsavat”ın məlumatına görə, bu barədə Kırım tatar əsilli ukraynalı jurnalist Gülsüm Xəlilova öz Twitter səhifəsində yazıb.

Jurnalist təfərrüatları açıqlamadan bu barədə Ukrayna kəşfiyyatına istinadla bildirib. Lakin PUA-ların nə vaxt, hansı şəraitdə və necə separatçılara ötürüldüyü söylənilmir.

Qeyd edək ki, Gülsüm Xəlilova Kiyevdə yaşayır və evvəllər ATR telekanalında işləyib. O, hazırda frilanserdir (Sərbəst əməkdaş). Xəlilova hərbə Rusiyanın Ukraynaya hərbi təcavüzü xəbərinə görə beynəlxalq axtarışa verilib. O, 2022-ci ilin oktyabrında Rusiyanın tələbi ilə İstanbulda saxlanılsa da, sonra sərbəst buraxılıb.

Bəs fakt nə dərəcədə ciddidir - özü də Rusiyanın özünə yüzrlə dron lazım olduğu vaxtda? Bu bir informasiya

Sensasion iddia: Rusiya Qarabağdakı separatçılara yüzrlə dron verib

Rövşən Məhərrəmov: “Həmin dronlar Azərbaycan Ordusu üçün ciddi təhlükə yaratmır”
Emin Həsəni: “Azərbaycan dövləti lazım olan tədbirləri görməkdədir”

ya Ukrayna ilə savaşda İrandan xeyli sayda PUA-lar alıb. Savaşda bunlardan istifadə də edib. Bununla bağlı Amerika və İngiltərə öz kəskin etirazını bildirib. Sülhməramlılarla bağlı bir fakt açıqdır. Belə ki, Azərbaycan, Rusiya və Ermənistan rəhbərliyinin 10 noyabrda imzaladığı üçtərəfli sazişin şərtlərinə rus sülhməramlıları əməl etmir. Bu sülhməramlılar şərtləri indiyə qədər dəfələrlə pozub. 10 noyabr bəyanatı ilə erməni separatçıları bölgəni tərk etməli idilər. Amma hələ də on min-

Hərbi polisin sabiq rəisi, polkovnik Rövşən Məhərrəmov heç bir halda Rusiyanın bölgəyə sülh gəlməsini istəmədiyini qeyd etdi: “Açıq, belə bir dəqiq məlumat yoxdur. Amma belə bir məlumatı da yenilik saymıram. Çünki zamanında, hələ ərazilərimiz işğal edilən dövrdə general Lev Roxlin dumanın deputatı kimi çıxışında dedi ki, Rusiya Qarabağa bir milyard dollar dəyərinə orada yerləşən Ermənistan silahlı qüvvələrinə, separatçılara təmənnasız yardım edib. Bu şəxs təsəvvür

baycan qadirdir ki, onları tərk-silah, məhv etsin. Görünən odur ki, Rusiya Azərbaycanla Ermənistan, eləcə də Azərbaycanla separatçılar arasında münasibətlərin düzəlməsinin, müsbətə doğru inkişafının qəti şəkildə əleyhinədir. Bunu biz son günlər açıq şəkildə görürük. Laçın koridorunda dövlət sərhəd xidmətinin sərhəd-buraxılış məntəqəsində törədilmiş həmin insident buna sübutdur. Çünki bu hadisə rus sülhməramlılarının gözü qarşısında baş verib. Yalandan Ermənistan ruslara nota verir. Artıq hər kəs bilir ki, bunlar oyundur, bunun başında Kreml dayanır. Yeni komandanın təyin olunması, onun Bakıdan əliboş qayıtması, yeni sərhəddə nəzarət rus kontingentinə verilmədi. Onlar bu aqressiv münasibətlə dronlar da verə, başqa silahlarla da təmin edə bilərlər. Bütün buna görə bu məsələni ciddi qəbul edirəm, yeni belə bir hal baş verə bilər”.

Ekspert bir vacib məsələyə də aydınlıq gətirdi: “Bilirsiniz ki, Zəngilanda dövlət sərhədində hadisə yaşandı. Müzəffər ordumuz düşmənin hücum etdiyi nöqtəni məhv etdi. Baxmayaraq ki, düşmən tərəf dronlar qaldırdı, bu da onlara kömək olmadı. Bir məsələni deməyi vacib sayıram. Amerikalı nümayəndə günlər öncə çıxış etdi ki, separatçılar Azərbaycan tərəfin tələblərini qəbul etməlidir. Onun ardınca dərhal Zaxarova açıqlama verdi və ona əslində dolayısı ilə cavab verdi. Bütün bunlardan çıxış edərək, separatçıları tərk-silah edəcəkləri ilə bağlı ruslara inam bəsləmək əbəsdir. Rusiya Ukraynaya da söz vermişdi ki, ərazi iddiası ilə çıxış etməyəcək. Amma nələr oldu, bu gün ortadadır. Cənubi Qafqazda Rusiya hakimiyyəti tam şəkildə möhkəmlənmək istəyir. Amma burada onlara mane olan həm də ortada bir Şuşa Bəyannaməsi var. O, bizim qarantıyamızdır. İndi bizim əlimizdə əsas var ki, üçtərəfli bəyanatın 4-cü bəndi yerinə yetirilmir. İctimaiyyətdə də bu söz-söhbətlər get-gedə artır. Artıq antiterror əməliyyatları keçirmək zamanıdır. Onlar mütləq şəkildə tərk-silah olunmalıdır. Bizim koman-

Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı yeni xəbər - Naxçıvan ərazisindən...

“Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə Orta dəhlizin dəmir və avtomobil yolları ilə yükdaşıma qabiliyyəti artacaq”. Bizim.Media xəbər verir ki, bunu Türkiyənin nəqliyyat və infrastruktur naziri Abdulqadir Uraloğlu deyib.

Onun sözlərinə görə, bu da Şərq-Qərb ticarətinin artmasına müsbət töhfə verəcək.

Nazir qeyd edib ki, Orta dəhlizin səmərəliliyinin artması ilə Xəzər dənizində Azərbaycanla həyata keçirilə biləcək layihələr, o cümlədən Naxçıvan və Rusiya ilə nəqliyyat, enerji əməkdaşlığı sahəsində Türkiyənin regiondakı strateji mövqeyinin əhəmiyyəti artacaq.

Uraloğlu Zəngəzur dəhlizinin Ermənistan sərhədinə qədər olan hissəsinin tikintisinin davam etdiyini, Horadizdən Naxçıvanın Ordubad rayonuna 166 kilometrlik yeni dəmir yolunun çəkəcəyini bildirib.

O, həmçinin əlavə edib ki, dəhlizin Ermənistanla məxsus 43 kilometrlik hissəsinin tikintisi ilə bağlı Azərbaycanla Rusiya arasında danışıqlar aparılacaq.

“Ordubaddan Naxçıvanın şimalında yerləşən Vəlidag stansiyasına qədər olan 158 kilometrlik xətt əsaslı şəkildə təmir olunacaq. Bundan əlavə, xətt Vəlidagdan Ermənistan sərhədinə qədər 14 kilometr uzadılacaq. Bununla da Bakı-Tiflis-Qars dəmir yoluna alternativ olaraq Qars-Dilucu vasitəsilə Naxçıvan ərazisindən dəhlizə çıxış əldə etmək olacaq”, - deyə nazir vurğulayıb.

savaşınnın tərkib hissəsi ola bilərmə? Yeni Rusiya-Azərbaycan münasibətlərini gərginləşdirmək niyyəti güdə bilərdimi? Yox, doğrudursa, separatçılara ötürülən nə dronlardır belə - Rusiya istehsalıdır, yoxsa İran dronları? Azərbaycan tərəfdə onlarla bağlı məlumat varmı? Ümumiyyətlə, separatçı dəstələri öhdəsində PUA-lar varmı?

Hərbi ekspert Emin Həsəni hesab edir ki, Azərbaycan tərəfi lazımi addımları atmaqdadır: “Belə məlumatlar Azərbaycan dövləti tərəfindən təhlil olunur. Bilirsiniz ki, dövlətimiz Qarabağa bir neçə istiqamətdən nəzarət edir, həm əlindəki müasir texnologiyalardan, həm də dəqiq kəşfiyyat məlumatları ilə. Həmin bölgə bizim üçün həddindən artıq əhəmiyyətli bölgədir. O bölgədə informasiya məlumatları əldə etmək olduqca önəmlidir. Bu məlumatların hamısı doğru olub-olmamasından asılı olmayaraq, araşdırılır və təhlillər aparılır. Bilirsiniz ki, Rusi-

dən çox silahlı birləşmə oradadır. Onlar rus sülhməramlıların nəzarət etdiyi ərazidə fəaliyyət göstərir. Əldə olunan informasiyalardan çıxış edərək deyə bilərik ki, rus sülhməramlıları müxtəlif vaxtlarda həmin qanunsuz silahlı birləşmələrə dəstək də veriblər. Ərzaqla bəzi vaxtlarda təmin ediblər. Zamanında Laçın dəhlizi vasitəsilə onlara silahlar gəlib. Bunların hamısı da rus sülhməramlılarının nəzarət etdiyi ərazidədir. Bu kimi faktlar onu deməyə əsas verir ki, Rusiya keçmişdə ermənilərlə bağlı apardığı siyasəti yenə də davam etdirir. Çar Pyotrun dövründən başlayan erməniləri bəsləmə siyasəti bu gün də davam edir. Amma Azərbaycan dövləti lazım olan tədbirləri görməkdədir. Bundan sonra da lazımi addımlar atılacaq. Necə ki, BMT qətnamələrini Azərbaycan Ordusu icra etdi, eləcə də 10 noyabr bəyanatında yer alan müddəalar ordumuz tərəfindən yerinə yetiriləcək”.

edin ki, Rusiya Dumasında Təhlükəsizlik Komissiyasının sədri olub. İlk dəfə dumada bir milyarddan artıq silahın verilməsini o qaldırıb. O, Bakıya da səfər etmişdi. Buradan qayıtdıqdan 1-2 ay sonra ona qarşı sui-qəsd oldu. Bu faktı da unutmayaq. Bu baxımdan deyirəm ki, yenilik deyil. Bu gün Vardanyanın orada olması çox mətləblərdən xəbər verir. O, ora təsəvvüf gəlməyib. Onu ora göndərən ruslardır. Vardanyan birbaşa Rusiyaya xidmət edir. Azərbaycana qarşı çox aqressiv mövqedədir. Bunu çıxışlarında açıq şəkildə göstərir. Laçında dövlət sərhədinə ruslar nəzarət edirdi, eyni zamanda, nəzərə alaq ki, bir neçə dəfə komandirlər dəyişdi. Mümkündür ki, bu müddət ərzində dronlar daşıyırlar. Bunlar hansı növ dronlardır, bu barədə bizdə məlumat yoxdur. Amma həmin dronlar Azərbaycan Ordusu üçün ciddi təhlükə yaratmır. Düzdür, ola bilər ki, xeyli sayda itkilərimiz olsun. Amma Azər-

do hərbi birləşmələri, quru qoşunları şəxsi heyəti hətta rus sülhməramlıları olan yerləri belə nəzarət altında saxlayır. Bununla bağlı da yəqin tədbir görülməlidir. Əgər Rusiya onları silahlandırarsa, özü də uçuş aparatları ilə, mütləq şəkildə cavablarını alacaqlar. Rusiya hansı gününə separatçıları silahlandırır? Özləri hazırda Ukraynada böyük itkilər verirlər, silah çatışmazlıqları yaşayırlar. Burada bir ehtimal da var. İranın Rusiyaya verdiyi PUA-lar vasitəsilə də Qarabağdakı separatçılar silahlandırıla bilər. Yeni verilən PUA-lar İran PUA-ları da ola bilər. Burada İranın da niyyəti ola bilər. Bilirsiniz ki, son zamanlar Naxçıvanda da münaqişə oldu. Bu atəşlər onu göstərdi ki, vəziyyət durmadan gərginləşir. Azərbaycan mütləq şəkildə antiterror, yaxud da xüsusi bir əməliyyatlar həyata keçirməlidir. Sonuncu nöqtəni qoymalı,

rus sülhməramlılarının olduğu ərazilərdə tam şəkildə hakimiyyətimizi qurmalıyıq. İmkan vermək lazım deyil ki, onlar həmin silahlardan ordumuza qarşı istifadə etsinlər. Rusiyanın əlindən gərginliyi artırmaqdan başqa bir iş gəlmir. Bütün qonşuları ilə münasibətləri heç də yaxşı deyil. Burada Belarus sadəcə istisna ola bilər. Keçmiş sovet respublikalarında olan münaqişələrin hamısının başında Rusiya dayanır. Bu birmənalı şəkildə belədir. Artıq Azərbaycan öz qərarını verməlidir. Ordumuz konkret tapşırıq almalı, başqa mövqeləri hissə-hissə ələ keçirməliyik. Necə ki, Fərrux dağı və digər yüksəkliklərdə belə etdik. Həmin silahlar varsa, mütləq şəkildə əməliyyat keçirib ya məhv etməliyik, ya da qənimət kimi götürməliyik”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh danışıqlarında yaranan məcburi pauza fonunda Laçın postuna qarşı 15 iyun silahlı təxribatı yeni, həm də böyük hərbi toqquşma ehtimalını artırır. Gələn xəbərlər bu xüsusda nikbinliyə əsas vermir.

Ən gərgin vəziyyət iki ölkə sərhədi boyu müşahidə edilməkdədir. Təbii ki, müzəffər ordumuz gedişatı nəzarətdə saxlamaqla yanaşı, diqqətlə izləməkdədir. Azərbaycanın müdafiə naziri, general-polkovnik Zakir Həsənovun düşmənin istənilən təxribatına ən sərt cavab verilməsi üçün orduya son dəfə "Hazır ol!" əmrini verməsi də bu mənada əhəmiyyətlidir. Bununla belə, Ermənistanda bəzi aktiv hərəkətlənmələr müşahidə edilir.

"Ermənistan ordusunun sərhədə cəmləşməsi və 1 nömrəli hazırlıq səviyyəsi elan edilməsi haqda informasiya doğrudur". "Yeni Müsavat" xəbər verir ki, faktı "Sisakan" dəstəsinin döyüşçüsü Aşor Avaqyan erməni mediasına təsdiqləyib. O bildirib ki, sərhəddəki qüvvələr ən yüksək döyüş hazırlığı vəziyyətinə iyunun 16-sı günortadan sonra gətirilib. "Gərginlik əsasən Laçın, Kəlbəcər və Naxçıvan istiqamətindədir. Xəritəyə baxsanız görürsünüz ki, Naxçıvan sərhədində "Cep"lər doludur və Laçından Bazarçaya, Cermuka qədər düşmənin də həmin ərazilərdə cəmləşməsi müşahidə edilir", - Avaqyan qeyd edib.

Ümumerməni Milli Dövlət Partiyasının sədri Artur Vardanyan isə deyib ki, Zəngəzur və Göyçə vilayətlərinə gələn avropalı müşahidəçilər gərgin vəziyyətlə əlaqədar təcili təxliyə edilib. Onun iddiasına görə, Azərbaycanla bütün təmas xətləri boyunca bir nömrəli hazırlıq elan edilib. Xatırladaq ki, iyunun 16-da erməni sosial şəbəkə istifadəçilərinə qarşılarına çıxan hərbi kolonları çəkib, şəxsi hesablarında yaymamaqla

Ermənistanda müharibə panikası, Zakir

Həsənovun "Hazır ol!" əmri - kritik həftə başladı

Düşmən bir nömrəli hazırlıq gətirdiyi xəbərlərini ajiotajla tirajlayır, hərbi kolonlar sərhədə irəliləyir, avropalı revizorlar bölgədən çıxarılır; **Qabil Hüseynli: "İrəvan qara piar başladıb, dünyaya həşir salıb ki, guya Azərbaycan təcavüzə hazırlaşır"**

bağlı çağırış edilib. Bununla bağlı çarx da təqdim edilib. Diqqəti çəkən isə çarxda Azərbaycan hərbcilərinə "rakət hücumu"nun əksini tapmasıdır. Ermənilərin bununla nəyə işarə etdiyi və nəyə hazırlaşdığı maraq doğurur. Bir neçə gün öncə Ermənistan hərbcilərinin sərhədə doğru getdiyini əks etdirən görüntülər də yayılmışdı.

Bundan əlavə, getdikcə şərti sərhədin daha çox hissəsində Ermənistanın silahlı təxribatları artmaqdadır. Eyni zamanda Qarabağda separatçı ünsürlər xeyli fəallaşmış. Bunlar əlbəttə ki, təsadüfi ola bilməz. Maraqlıdır ki, bu gün Ermənistanın müdafiə naziri Suren Papikyan Fransaya səfərə ge-

dib. O Fransa ki, son vaxtlar kapitulyant ölkəni gizli-aşkar silahlandırmaqdadır. Nə baş verir, Ermənistan gerçəkdən müharibəyə hazırlaşır? Bəs nə ilə? İstənilən halda belə görünür ki, kritik bir həftəyə girmişik...

"Qarabağı necə itirəcəyimizi gözləmək baxımından vaxt nisbi anlayışdır, bu fəlakəti dayandırmaq üçün çox az zamanımız var". Ermənistanın Alternativ Layihələr Qrupunun üzvü Vahe Hovannisyan deyib. "Əgər 1 milyon 200 min erməninin yaşayacağı, sadəcə, Türkiyə infrastrukturuna xidmət edən bir bölgəyə çevrilməyə razıyıqsa, bunun üçün 5-10 il kifayət edir. Bir aydan sonra nələrin baş verə-

cəyindən, hökumətin nə işlər görməsi, nələrə razılaşmasından xəbərsizik. Amma nələrisə dəyişməliyik, sonra gec olacaq", - o bildirib. V.Hovannisyan vurğulayıb ki, ermənilərin öz dövlətlərini qorumaq, Qarabağı "əldə saxlamaq" üçün çox az vaxtları var: "Demək olar ki, yeni müharibədən qaçmaq üçün şansımız qalmayıb".

Professor Qabil Hüseynlinin "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, Ermənistanla sərhəddə hər hansı hərbi eskalasiya mümkün deyil: "Azərbaycanın sərhəddə belə planları yoxdur. Amma qarşı tərəf orduda 1 nömrəli hazırlıq vəziyyəti elan edib, hətta Avropa Birliyinin

müşahidə missiyasını sərhədboyu ərazilərdən çıxarıb. Dünyaya da həşir salıb ki, guya Azərbaycan təcavüzə hazırlaşır. Bunu da Müdafiə Nazirliyində keçirilən toplantı və orada nazir Zakir Həsənovun ordu komandirlərinə verdiyi tapşırıqlarla əlaqələndiriblər. Bəli, ordumuza hazırlıq tapşırığı verilib, sadəcə olaraq, Azərbaycan daxilində silahlı separatçıların və ərazimizdə qalmaqda olan Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin tör-töküntülərinə qarşı mübarizə ilə bağlıdır. Bunun Ermənistana heç bir aidiyyəti yoxdur və bu addımlar bizim daxili işimizdir. Ona görə İrəvanın və havadarlarının başladığı təbliğat kampaniyası qara piardır, Azərbaycanı gözəndə salmağa yönəlib".

Siyasi şərhçi Asif Nərimanlının fikrincə, onların məlumatlarını analiz etdikdə hücumun Azərbaycan yox, Ermənistan tərəfindən hazırlandığı aydın görünür: "Birincisi, Azərbaycanın hərbi əməliyyatları öz ərazisində keçirməsi ehtimalı daha çoxdur, nəinki sərhədboyunca. Mövcud şəraitdə Qarabağda separatizmin ləğv edilməsi daha aktual görünür. İkincisi, ermənilər Azərbaycan Ordusunun "Kəlbəcər, Laçın və Naxçıvan istiqamətində cəmləndiyini" iddia edir. Kəlbəcər və Laçın istiqamətində ordumuz strateji yüksəkliklərə sahibdir, Naxçıvan istiqamətində

Zəngəzur dəhlizinin hərbi yolla açılması versiyası bölgədə üçüncü ölkələrin də qoşula biləcəyi hərbi eskalasiya riski yaratdığı üçün bu ehtimal az görünür. Üçüncüsü, Ermənistan avropalı müşahidəçiləri sərhədə məhz "Azərbaycan atəş açıq, təxribat törədir" iddialarını isbat etmək üçün gətiriblər". **Təhlilçi hesab edir ki, əgər Azərbaycan hücumu hazırlaşarsa, ermənilər müşahidəçiləri bölgədən təxliyə etməz, əksinə, "sübutlar toplamaq" üçün saxlayardılar:** "Onların təxliyəsi hücumun Ermənistan tərəfindən hazırlandığını açıq şəkildə göstərir. Ermənistanın mümkün təxribat hücumunun birdən çox hədəfi ola bilər: Azərbaycan Qarabağda genişmiqyaslı antiterror əməliyyatına başlarsa, sərhəddə təxribatlarla cəbhəni böyütmək, qüvvələri ikiye bölmək və zəiflətmək; Kəlbəcər və Laçın istiqamətində əlverişli mövqelərə çıxmaq; Naxçıvan istiqamətində təxribatlarla "Azərbaycan Zəngəzur dəhlizini hərbi yolla əldə etmək istəyir" görüntüsü yaratmaq və üçüncü ölkələrin - Qərb ölkələrinin və İranın ən azı siyasi müdaxiləsinə (mümkünə qədər hərbi müdaxilə) nail olmaq. Həmçinin sərhəddə təxribatlarla danışıqlar masasında "güzgü prinsipi"ni - qoşunların geri çəkilməsini yenidən aktuallaşdırmaq və s."

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Qolodomor - etiraf edək ki, bu sözü yalnız SSRİ dağılandan sonra eşitməmişik. Nədir bu söz, o, özündə hansı mənanı ehtiva edir? 30-cu illərdə Ukraynanı bürümüş kütləvi aclıq! Hansının ki, nəticəsində nə az, nə də çox, 3-5 milyon adam həlak olub, bütöv nəsillər uzunmüddətli və davamlı xəstəliyə düşər olublar!..

Hüseyinbala SƏLİMOV

Belə də isə ukraynalıların və Ukraynanın bütün tarixi Rusiya ilə çarpışmalarda keçibdir. Həm də bu ölkənin əhəlsinin bir hissəsinin 41-45-ci illərdə faşistlərlə əməkdaşlıq etməsi dəgər səbəbdən də təəccüblü görünür - o vaxt sovet respublikalarının çoxu belə "pol-yarizasiya"dan keçmişdi.

Bəli, bir hissə sovetlərin, digər bir hissə isə almanların tərəfində vuruşurdu. Səbəbi də bu idi ki, müharibə ərəfəsində sovet imperiyası insanlara, millətlərə sözün əsl mənasında qan uddurmuşdu - siyasi repressiyalar, əsl sinfi genosid, kütləvi ateizm və ya dini əqidəyə görə amansız təqiblər...

İndi bunları demək olar ki, hamı bilir. Onda soruşa bilərsiniz ki, bəs biz bütün bunları niyə deyirik?

Ötən həftə Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin növbəti "çıxış"ını verirdilər. Yenə də

Putinin Ukrayna haqda dediklərinə özündən başqa kim inanır?..

Ukraynadan, "Ukrayna faşizmi"ndən, Stepan Banderadan, "neonasizm"dən danışdı. Deyirdi ki, guya Ukrayna prezidentinin yəhudi olması hələ o demək deyil ki, bu xalq, xüsusən də onları idarə edənlər neonasist deyillər! Sözündən belə çıxırdı ki, guya Ukrayna prezidentinin özü belə "əsl", "xalis yəhudi" deyildir!..

Onu dinləyə-dinləyə qeyri-ixtiyari olaraq düşündük ki, görəsən, bu adamın dediklərinə özündən başqa kimse inanır mı? Amma aradırdı Putinin çıxışı kəsilib və sürəkli alqışlar eşidirdi. Bax, elə buna deyiblər kütləvi psixoz! Ən maraqlısı budur ki, Putinin çıxışından

sonra başqa bir "veriliş" başladı və orada prezidentin "tezis"lərini xırdalamağa, "izah" etməyə başladılar! Nə demək olardı bu haqda?

Rusiya tədricən Şimali Koreyaya çevrilir. Belə getsə, bu ölkədə də insanlara dünyada həqiqətə olanları yox, təbliğat çarxlarını göstərəcəklər və onları inandırmağa çalışacaqlar ki, dünyanın ən xoşbəxt insanların ruslardır, məsələn, dünyanın ən güclü futbol komandası Rusiya millisidir, bütün çempionatları məhz rus millisi udur və s. və i.

Maraqlısı budur ki, bir neçə gündən sonra Böyük Vətən müharibəsinin başladığı gün gəlir. O müharibədə milyonlar

la ukraynalı həlak olmuşdu. Bəs bunu hansı siyahıya yazmaq? Həmin insanlar Rusiya qoşunlarının Ukraynanın şəhər və kəndlərini necə dağıtdıqlarının şahidi olsaydılar nə düşündülər, hansı hissləri keçirərdilər?..

Vladimir Putin bu dəfə də çox danışdı. Ən əsası dedi ki, guya dünya dəyişir! Amma bunu onun özü və hətta xalqının böyük hissəsi haqqında demək olmur. Əgər dünya dəyişirsə, bunu niyə Rusiya prezidenti və rus xalqı haqqında demək olmur?

Niyə görə onlar qəbul etmirlər ki, dünya dəyişdikcə xalqlar da müstəqilliyə və azadlığa can atırlar? Niyə görə

belə bir sadə həqiqət ruslar tərəfindən qəbul olunmur? Bəli, bir vaxt SSRİ olub, Ukrayna SSRİ-nin tərkibində olub, onun bir respublikası olubdur, amma bunlar artıq keçmişdir, ötüb-keçəndir, daha bu, yoxdur, ukraynalılar azad və müstəqil olmaq istəyirlər! Doğrudanmı, bu cinayətdir, doğrudanmı, buna görə bütöv bir xalqa "neonasist", "faşist" damğası yapışdırırlar? Əslində bunun özü rus sofinizminin bir təzahürü deyilmi? Ərazisinə görə Rusiya dünyanın ən böyük dövlətidir. Bir az da Ukraynadan torpaq qoparsa, nə dəyişəcəkdir? Doğrudanmı, bununla ruslar tox və firavan olacaqlar?..

Başsağlığı böhranı

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

“Adamyeyenin yediyi adamların adından danışmaq hüququ varmı?”
 (Stanislav Yeji Lets)

Deyir xalqın banklara borcu 50 faizdən çox artmışdır. Bunun iqtisadiyyatımıza zərəri yoxdur, borclu borclunun sağlığını istər. Odur, korona vaxtı camaata çoxlu cərimə şəllədilər, mil-lət oldu hökumətin qabağında minnətli. Həmin borcları vermədiyimiz üçün sərhədləri açmadılar, dedilər partla-yın burada, sizə bu da azdır, haçan maska-muska cəri-məsini ödəsəniz, qırağa çıxarsınız. İnsafən borclu ada-mın yoluxmaq ehtimalı artır.

Ümumiyyətlə, hansı tərəfdən baxsan hökumət xalqın uzun yaşaması üçün çalışır, xalqın sağlığını istəyir. Bunun, necə deyirlər, növbəti təzahürü keçən həftə Milli Məclisdə özünü göstərmişdi. Deputat Bəxtiyar müəllim ağlaşma qurmuşdu ki, “Azərbaycan” qəzetinin pulu artırılsın, yoxsa qəzet az qala bağlanmaq üzrədir. (Bəxtiyar müəllim həm də bu qəzetənin baş redaktorudur). “Azərbaycan” Milli Məclisin qəzetidir, qanunları, rəsmi görüşləri, çıxışları, mövqeləri dərc edir, xalqa çatdırır. Əgər çatdırmasa, xalq qanunsuzluğa yol verər, rəhbərliyin şəklini görməz, unu-dar. Rəhbərliyi unutmaq isə daha ağır qanunsuzluqdur.

Ancaq “Azərbaycan” qəzetinin maliyyə problemləri yaşamasının 2 mühüm səbəbi də vardır. Birincisi, meyvə-tə-rəvəz istehsalçıları modern yeşiklər düzəldiriblər, daha öncəki çağlarda olduğu kimi, taxt yeşiyə bamadur-xiyarı yığmazdan qabaq altına qəzet sərməyə ehtiyac olmur. “Azərbaycan” həm bu, həm də tikintidə pəncərəyə yapışdırmaq istiqamətində əvəzsiz, oxunaqlı qəzetlərdən biri idi.

Qəzetin 2-ci maliyyə mənbəyi isə başsağlığı idi. Bunu vaxtilə baş redaktor Bəxtiyar müəllim şəxsən etiraf etmişdi. Deyirdi məmurlardan kimsə, ya da hansısa vəzifəli şəxsin qahımı rəhmətə gedəndə qəzet çoxlu başsağlığı dərc edir, bundan yaxşı pul qazanır.

Doğrudan da gəlirli sahə idi. Azərbaycanda 100-ə yaxın rayon var, deməli, 100-ə yaxın da icra başçımız, onların müavinləri vardır. Üstünə gəl rayon polis reisləri, prokurorlar, hakimlər, JEK müdirləri, nə bilim, məktəb direktorları və sairə və ilaxır. Hələ nazirləri və onların bir sürü müavinlərini demirəm. Bu vəzifəli şəxslərin də saysız-hesabsız qahımları - ata, ana, qardaş, bacı, nənə, baba, dayı, əmi, xala, bibi, bacanaq, yeznə, kivrə, əmoğlu, xaloğlu, yengə, əmdostu, əmiqızı, dayoğlu, bibiqızı, dayıqızı... varmı? Var. Toplayanda əməllicə insan sürüsü alınır. Və orta statistik hesablama-yə görə, hər gün bunlardan hansısa rəhmətə getməyə məcbur idi. Bu zaman dövlət qəzeti nə edirdi? Tutaq ki, Üstüaçıq rayon icra hakimi Güloğlan müəllimin xalası nəvəsinin kivrəsi Baloğlan müəllim ömrünün yerdə qalan hissəsini xalqımıza tapşırıb. “Azərbaycan” qəzeti yerdə qalan 99 rayon icra başçısı adından Güloğlan müəllimə xalası nəvəsinin kivrəsi Baloğlan müəllimin vaxtsız (lap 190 yaşında olsun, başçının qahımı həmişə bixətlə ölür) vəfatı münasibətilə dərin hüznə başsağlığı dərc edirdi. Toplu şəkildə yox ha, bir-cə-bircə! Mənim yadıma gəlir, 10-15 il qabaq “Azərbaycan” qəzetinin axırıncı səhifəsi başdan-ayağa bu cür başsağlığı ilə dolu olardı. Hər başsağlığı dərcini də minimum 50 manatdan hesabla. Gör hara çıxırdı.

İndi isə səhiyyə islahatları sayəsində məmurlar və onların qahımları ölmür. Ölənlər yoxsa, başsağlığı da yoxdur. Belə çıxır “Azərbaycan” qəzeti və şəxsən Bəxtiyar müəllim parlamento fəaliyyəti ilə səhiyyədə islahatlara çalışarkən oturduları budağı mişarlaymış. Ah-vay... Şair demiş, öz cəzandı çək, Balaş... Təklif edərim hər gün kimsə olsun, qəzet yaşasın. Yoxsa belə davam edə bilməz. Bizim marifə ehtiyacımız var.

Borc mövzusunda bir maraqlı tema da var: Şahdağ turizm mərkəzinin borcu, zərəri 100 milyon manata çatıbmiş. Ancaq bunu gələn dəfə yazarıq, indi yerimiz qalmadı. Turizmin də başsağlığına ehtiyacı var.

Ermənistan rəhbərliyinin sülh ritorikası hələ də söz olaraq qalır. Ta ki, Azərbaycanla sülh müqaviləsi və ya hansısa çərçivə anlaşması imzalanadək. Hansı sənəddə ki, iki ölkə bir-birinin ərazi bütövlüyü və suverenliyini qeyd-şərtsiz, qarşılıqlı şəkildə tanıya-caq.

Ermənistan buna məhkumdur. Çünki ayrı çıxış yolu mövcud deyil. Elə bir ölkə yoxdur ki, Qarabağı Azərbaycanın tərkib hissəsi saymasın və ya onu “mübahisəli ərazi” hesab eləsin. Odur ki, kapitulyant ölkə bu məsələdə tam təklənmiş durumdadır. Demək, vaxt itkisi yalnız Ermənistanın və onu xalqının durumunu qəlizləşdirəcək.

44 günlük müharibənin yaratdığı bu yeni status-kvonun dərk və qəbulu zərurəti sonuncu dəfə rəsmi İrəvanın diqqətinə Berlində çatdırılıb - Avropa Birliyinin (AB) iki aparıcı dövlətlərindən biri, artıq nizamlaşma prosesinə aktiv şəkildə qoşulmuş Almaniyanın prezidenti Frank-Valter Ştaynmayer səviyyəsində.

Belə ki, Berlində erməni həmkarı Vaaqın Xaçaturyanla görüşdə Ştaynmayer deyib ki, Almaniya Ermənistanın Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün tanınması ilə bağlı bəyanatına xüsusi önəm verir. “Bu, münasibətlərin daha da normallaşması istiqamətində mühüm addımdır”, - deyər Ştaynmayer vurğulayıb və əlavə edib ki, rəsmi Berlin Ermənistanla Türkiyə arasında münasibətlərin normallaşmasına da töhfə verməkdədir.

Öz növbəsində V.Xaçaturyan bildirib ki, İrəvan ilkin şərt olmadan öz qonşuları ilə münasibətləri normallaşdırmağa hazırdır. Eyni fikri o, Almaniyadakı erməni icmasının nümayəndələri ilə görüşdə də söyləyib.

Çox gözəl. Qalır bəyan ediləni praktikada isbatlamaq. Bundan ötrü çox şey tələb olunmur: Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin tə-birincə desək, “Qarabağ Azərbaycanıdır” etirafını kağız üzərinə köçürmək kifayətdir. Əks halda, erməni xalqı gərək yeni faciələrə hazırlaşsın. Ona görə ki, istənilən sülhün (pis olsun, ya yaxşı) alternativ hərbdir, savaşıdır. Ermənistanın daha bir müharibəyə gücü-potensialı, demografik və iqtisadi resursu varmı, çə-tarmı? Düşünmürük.

Bu gerçəyi getdikcə daha aydın dərk edən, situasiyanı emosiyasız təhlil edən erməni ekspertlər yox deyil. Hətta dünyanın radikal erməni revanşist şərhçiləri belə, situasiyanın Ermənistan üçün geridön-

Azərbaycan və Ermənistan uğrunda savaş bitir - Kreml son rıçaqlarını işə saldı

Qərbi, Bakını və İrəvanı birləşdirən yeganə maraq: “Qarabağ Azərbaycandır” etirafı kağız üzərinə köçürülən kimi...; **erməni mediası:** “ABŞ və AB Bakını qane edən sülhün reallaşmasına çalışır, çünki...”

məz şəkil aldığı anı anlayaraq, pragmatik yanaşma ortaya qoymağa başlayıblar.

“Ermənistan prezidentinin Berlindəki bəyanatı çox düzgün və yerində idi”.

“Yeni Müsavat”ın məlumatına görə, bu barədə **Romella Mnatsakanyan** Armenianreport.com-dakı “Niyyə Türkiyə və Azərbaycanla sülh qətilməzdir?” başlıqlı məqaləsində yazır.

Müəllif ardınca Bakı və Ankara ilə barışıq əleyhdarlarını hədəf olaraq bildirir:

“Bəli, biz Türkiyə və Azərbaycanla düşmənciliyi davam etdirməyi təbliğ edən qüvvələrin ardınca gedə bilərik. Ancaq bu nəyə gətirib çıxara-caq? Türkiyə erməni “soyqırımı”nı tanıyacaqmı və təzminat ödəyəcəkmi, tarixi torpaqlarımızı qaytaracaqmı? Aydındır ki, yox. Türkiyə indi çox güclüdür və ona elə bir təzyiq yoxdur. Azərbaycana gəlincə, biz görürük ki, ABŞ və Avropa İttifaqı da Bakıdan yalnızca “Artsax” xalqının hüquqlarına hörmət etməyi tələb edir. Azərbaycan bunu etməyə hazırdır, bölgəni özününkü adlandırır və “Artsax” erməniləri ilə bütün digər vətəndaşları kimi rəftar edəcəyinə söz verir. Başqa heç nə. ABŞ və Avropa İttifaqı məhz Azərbaycanı qane edən sülhü istəyir”.

Rusiyanın isə böyük sülh planını pozmaq üçün ənənəvi iki ciddi nəçə var: 1. Ermənistanla Moskvaya və Gümrüdəki 102 sayılı hərbi hissəyə bağlı “5-ci kolon”; 2. Qarabağdakı separatçı “kart”.

İstisna deyil ki, Kreml onların hər ikisindən eyni vaxtda istifadə etməyə çalışsın. Və artıq edir də. Təsədüfi deyil ki, iyunun 15-də Laçın nəzə-

rət-buraxılış məntəqəsinin atəşə tutulmasında ən çox Moskvanın, daha dəqiqi, Ermənistan ordusundakı Rusiyaya sadıq qüvvələrin adı hallanır. Çünki Bakının “Laçın yolu”na nəzarəti bütünlüklə ələ alması şimal qonşumuzun ürəyincə deyil, ola bilməz(di).

Əsas da o səbəbə ki, ərazimizdəki separatçı-quldurların Rusiya hesabına silah və başqa təminatı aprelin 23-dən - Laçın postu qurulandan sıfırlanıb. Halbuki Laçın dəhlizi ilə bağlı 10 noyabr (2020) sənədinə istinadən edən Rusiya hərbi kontingenti (6-cı bənd) elə həmin sənədin 4-cü bəndinə əsasən qanunsuz hərbi birləşmələri çoxdan Qarabağdan çıxarmalı idi. Çıxarmayıb. Əksinə, onlara daha da güclənmək, özlərini daha sərbəst və azğın hiss etmək üçün mümkün bütün köməklikləri göstərib, maksimum şərait yaradıb.

Odur ki, özlərindən küsünlər. Yaxud öncə öz gözlərindəki yekə tiri götürsünlər. Görünən həm də budur ki, Qərb Azərbaycan və Ermənistanı barışdırmaqdan ötrü bütün söylərlərini ortaya qoyduğu halda, Moskva tərsinə, bu dinc prosesi pozmaq üçün əlindən gələni edir, özünün sonuncu rıçaqlarını işə salır...

□ **Siyasət şöbəsi, “Yeni Müsavat”**

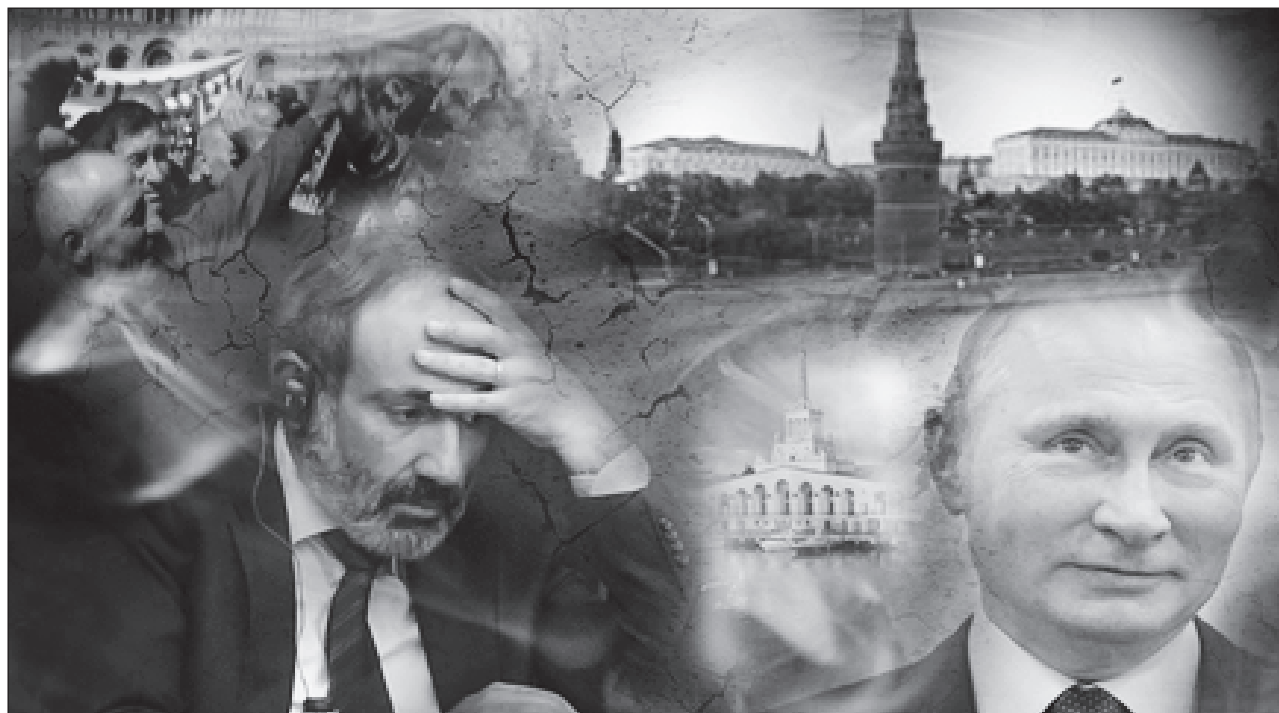
Rusiyanın vassal Ermənistanla münasibətləri yetərinə gərgin olaraq qalır. Həftəsonu səfir Sergey Kopirkinin Ermənistan XİN-ə çağırılması bunun növbəti bariz sübutu sayıla bilər.

Erməni KİV-nin məlumatına görə, Kopirkinə iyunun 15-də Laçın postundakı insidentlə bağlı narazılıq bildirilib. Guya həmin vaxt Rusiya sülhməramlıları Azərbaycan sərhəddilərinə körpünün Ermənistanı aid hissəsində bayrağımızı qaldırmağa kömək edəblər. İrəvan Rusiyanın Ermənistandakı səfiri Sergey Kopirkinə Rusiya sülhməramlılarının dünən Həkeri körpüsü yaxınlığında baş vermiş insidentdə iştirakı ilə bağlı hədsiz narazılığını bildirib. Musavat.com bildirir ki, bu barədə erməni mediası xəbər yayıb. Məlumatla görə, Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyi insidentin bütün hallarının müəyyən edilməsi və vəziyyəti həll etmək üçün bütün tədbirləri görməyə çağırıb. Ermənistanın "ağa"sı Rusiyaya "buynuz" göstərməyə çalışması absurdluğun son həddi sayıla bilər. Vaxtaşırı Rusiyanı şantaj edərək, nələrsə qorumağa çalışan rəsmi İrəvan buna nail olmadıqda, "boyundan yuxarı tullanmağa" çalışır. Amma təkə rus diplomatı etirazla bitmir söhbət...

Maraqlıdır ki, eyni gündə erməni mediası hökumətin mətbuat xidmətinə istinadən xəbər yayıb ki, Ermənistan hökuməti Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin (BCM) Roma Əsasnaməsini ratifikasiya etmək üçün parlamentdə göndərəcək. "Yeni Müsavat" xatırladır ki, 2022-ci ilin sonunda Ermənistan Nazirlər Kabineti BCM-nin Roma Əsasnaməsinin ratifikasiyası prosesinə başlayıb və bunu da onunla izah edib ki, İrəvan əsasnaməyə qoşulandan sonra Azərbaycanın Ermənistanı və onun əhalisinə qarşı "təcavüzü" və "hərbi cinayətləri" məsələsini BCM-də qaldıra biləcək. 24 mart 2023-cü ildə Ermənistanın Konstitusiyası Məhkəməsi Roma Əsasnaməsinin ölkənin Əsas Qanununa uyğun olduğunu bəyan edib. Martin 27-də isə TASS öz mənbələrinə istinadən İrəvanın Roma Nizamnaməsinə qoşulmaq planlarına Moskvanın son dərəcə mənfə baxdığını və Ermənistanı arzuolunmaz nəticələr barədə xəbərdarlıq edildiyi barədə məlumat yayıb. Diqqətçəkəndir ki, Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin bəyanatı BCM-in Rusiya rəhbərliyinin, konkret olaraq V.Putinin həbsinə order vermək qərarı fonunda gəlib. Daha sonra XİN-in rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova bildirib ki, Moskva vəziyyətin müttəfiqlik yolu ilə həllinə ümid edir. Bunun ardınca, aprelin 3-də isə Ermənistan parlamentinin spikeri Alen Simonyan müsahibəsində ratifikasiya məsələsindəki tələskənliyə qarşı çıxış edərək deyib ki, bu gün müəyyən səmə-

İrəvandan Putinə qarşı inanılmaz demarş: Ermənistanla gəlsə, həbs ediləcək? - Kremlin cavabı...

"Sorosun uşaqları" öz "ağa"larının üzünə ağ olurlar; **deputat:** "Ermənistandan hər şey gözləmək mümkündür"; **STM əməkdaşı:** "Bu ölkə Rusiyanın

deyil".

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sektor müdiri, politoloq Tural İsmayilov əminliklə bildirdi ki, Ermənistanın Putini həbs etmək iradəsi əsla mövcud ola bilməz: "Bu ölkə Rusiyanın vassalıdır. Sorosçuların hakimiyyəti dövründə belə, Ermənistanın Rusiyadan qurtulmaq şansı yoxdur. Paşinyan hakimiyyəti istənilən bir bəhanə ilə BCM məsələsini dəyişik şərh edə bilər. O baxımdan nəzərə almalıyıq ki, Putinin Ermənistanı müstəqil bir dövlət kimi, ümumiyyətlə, hörməti mövcud deyil. Biz bilirik ki, beynəlxalq hüquq, ümumiyyətlə, oyuncağa çevrilib. Hər kəs ondan öz məqsədləri naminə istədiyi kimi istifadə edir. Ermənistanın BCM qarşısında hansısa öhdəlikləri olsa da, siyasi hakimiyyət bunu istədiyi kimi manipulyasiya edə bilər. Ermənistanın Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinin qərarını ratifikasiya etməsi, təbii ki, bu qərara uyğun olaraq hüquqi tərəf kimi görünür. Amma bu gün Ermənistanın elə bir siyasəti gücü, yükü və müstəqilliyi yoxdur ki, o, Rusiya prezidentinin Ermənistanı səfəri zamanı onu həbs edib, hansısa tribunallara versin". **T.İsmayilov hesab edir ki, Haaqa Tribunalında Putin haqqında çıxarılan qərar bütövlükdə Rusiya-Ukrayna müharibəsinin taleyi, həmçinin Rusiyanın Ukraynada törətdiyi fəlakətlər və tələfatlar fonunda çox vacibdir:** "Amma eyni zamanda çıxarılan bu qərarın böyük mənada dəyişikliklərə səbəb olacağını düşünmürəm. Həm də Rusiya rəhbəri hansı ölkələrdə həbs təhlükəsi olduğunu yaxşı başa düşür. Ancaq istənilən halda, Ermənistanın bu addımı Rusiyaya qarşı növbəti zərbə hesab edilə bilər və düşünürəm ki, son dövrlər davam edən bu şiltaqlıqlarına görə Rusiya Ermənistanı daha kəskin, daha sərt reaksiya verməyi bacarmalıdır".

Rəsmi Moskvanın Ermənistanın özünü "küçə uşağı" kimi aparmasına necə reaksiya verəcəyi maraqlıdır. Hər halda, Rusiyanın məsələyə sıradan bir hadisə kimi yanaşmış, üstündən keçəcəyini zənn etmək olmaz. Gözləyək...

□ **E.PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

relliliy olmayan bu addım Rusiyaya münasibətdə yanlış olardı. Ancaq göründüyü kimi, rəsmi İrəvan, hər halda, geri addım atmayıb və Roma Əsasnaməsini parlamentdə ratifikasiya etmək istəyir. Bu isə Kremlə qarşı əsl de-marşdır. Çünki o halda Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin Putinlə bağlı həbs qərarı Ermənistan üçün də məcburi olacaq. Yəni Putin ora getmə, saxlanmalıdır. Ermənistan buna risk edər, Putin isə açıq İrəvana gedərmi? Moskvanın vassal ölkəyə cavabı nə olacaq?

Bu yerdə əlavə edərkən, Azərbaycan və Türkiyə BCM-in Roma Əsasnaməsinə qoşulmayıb. Yeni Ermənistanın BCM-də ölkəmiz əleyhinə iddia qaldırmasının heç bir perspektivi yoxdur.

"Hesab edirəm Ermənistan rəsmilərinin bu açıqlamaları və addımları bir daha onu göstərir ki, Ermənistan güvənli və etimad göstəriləsi tərəf deyil. Biz davamlı olaraq Ermənistanın müxtəlif siyasətçilərinin Rusiyanın əleyhinə yönəlmiş açıqlamalar verdiklərinin, Ermənistanın paytaxtında mitinglərin təşkil olunduğunun şahidi oluruq. Bu baxımdan, Ermənistanın hər şey gözləmək mümkündür. Rusiyadan çəkinməsələr, bu ölkənin prezidentini həbs edə bilərlər".

Deputat Ceyhun Məmmədov bu fikirləri "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi. Qeyd etdi ki, Rusiya rəsmiləri bunu nəzərə almalıdırlar: "Bir tərəfdə Prezi-

dent İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə dürüst və səmimi siyasət həyata keçirən Azərbaycan, digər tərəfdə də xəyanətkar Ermənistan var. Rusiya onlara nə qədər dəstək versə, yeni də ondan narazı qalacaqlar. Onların düşüncəsinə görə, rus əsgərləri Ermənistan ordusunun yerinə Azərbaycanla döyüşməlidirlər. Azərbaycan və Ermənistan sözügedən sənədə qoşulmayıblar. Ermənistan da qoşulmaya bilər. Ancaq onların daxilində olan digər xalqlara düşmənçilik hissləri və qərəzli münasibət buna imkan vermir". **C.Məmmədov xatırladı ki, Ermənistan bir həqiqəti anımalıdır:** "Rusiya heç zaman onu başlı-başına buraxmayacaq. Etdikləri hər bir əməlinin cavabını misli ilə alacaqlar". Millət vəkili qeyd etdi ki, Azərbaycan doğru yola irəliləyir, qonşuları ilə münasibətlərini qorumağa davam edir.

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı bildirdi ki, bəzi beynəlxalq normalar dövlətlərin daxili işinə qarışıqma, maraqlarına uyğun gəlməyən qərarlar vermək, müəyyən məqamlarda isə başqalarına qarşı təzyiq vasitəsi kimi istifadə olunur: "Roma Əsasnaməsini də bu kateqoriyaya daxil etmək olar. Ermənistan indi "çoxbilmişliyindən" tələyə düşüb. Bu ölkədən Rusiyaya qarşı istifadə etmək istəyirlər. İnanmıram ki, Ermənistan rejiminin Putini həbs etməyə cəsarəti çıxsın. Əgər cəhd edərlərsə, əks reaksiya ilə üzləşə, hakimiyyəti itirə bilərlər".

A.Nağı bildirdi ki, Ermənistan hüquq-mühafizə orqanlarında Putinin təsir imkanları bəlkə də Paşinyanın təsir imkanlarından üstündür: "Ermənistanın əksər strukturlarında Rusiyanın "beşinci kolon"u, təsir agentləri mövcuddur. Moskva yaqın ki, qabaqlayıcı addımlar atacaq. Azərbaycan üçün də təhlükəli bir şey yoxdur".

Politoloq Məhəmməd Əsədullazadənin sözlərinə görə, Ermənistan Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin Roma Əsasnaməsini təsdiq edərsə, təbii ki, bu, Rusiyaya mesaj xarakterlidir: "Nikol Paşinyanın bütün siyasi addımları anti-Rusiya mahiyyəti daşıyır və Roma əsasnaməsini də təsdiq edilməsi bu fondadır. Rusiya Ermənistanın belə bir əsasnaməni təsdiq etməsinə sərt reaksiya verəcək. İlk növbədə Ermənistan Rusiyanın müttəfiqidir və belə bir müttəfiqin Rusiyaya qarşı qanunu təsdiq etməsi düşmənçilikdir, həmçinin müttəfiqliyin İrəvan tərəfindən sona çatdırılmasıdır". **Ekspert hesab edir ki, Ermənistan hakimiyyətinin əsas strategiyası Rusiyanı Ermənistandan tam çıxarmaqdır:** "Moskva belə bir qərara kəskin addım atacaq. Ermənistanı iqtisadi və enerji sanksiyaları tətbiq edə bilər. Nəzərə alaq ki, məhz Ermənistan iqtisadiyyatı Rusiyaya qarşı sanksiyalar fonunda, bundan yayınaraq qadağan edə, həmçinin qazın qiymətlərini bahalaşdıraraq, Ermənistan məhsullarına qadağalar tətbiq edə bilər".

M.Əsədullazadə qeyd etdi ki, Roma Əsasnaməsinin təsdiq edilməsi heç də Azərbaycana qarşı cinayət təsir imkanları ilə nəticələnməz: "Ümumiyyətlə, Azərbaycan Ermənistanı cəzalandıra bilər. Çünki 30 il vandalizm, etnik təmizləmə və işğal siyasəti aparıb. Ona görə də bu, yalnız Rusiyaya aiddir. Fikir versək, Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsi Putinin həbsinə order verdikdən sonra Ermənistan da Roma hüququnu təsdiq edəcəyini elan etdi. Əgər Ermənistan belə bir hüququ təsdiq edərsə, Putin nümayişkarana şəkildə İrəvana gəlib, məhz Ermənistanı pat vəziyyətində qoy bilər. Çünki Ermənistan Rusiya prezidentini həbs etmək gücündə deyil. Bununla da Ermənistanın necə bir forpost olduğunu BCM görə bilər". **Politoloq hesab edir ki, Ermənistanın belə bir qanunu təsdiq etməyə həvəslənməsi bu ölkədə guya "demokratik" sistemin mövcudluğunun nümayişidir:** "Halbuki Paşinyan hökuməti bununla özünü güclüncə vəziyyətə qoyur. Ermənistan beynəlxalq birlikdə müstəqil olmayan, kriminal və işğalçı, Rusiyanın forpostu kimi tanınır. Nikol Paşinyanın demokratik oyunları simvolik mənə daşıyır. Cənubi Qafqaz regionunda, xüsusilə Gürcüstanın timsalında belə bir demokratik oyunların şahidi olmadıq. Ermənistan kiçik və Sorosun adamı orada müvəqqəti hakimiyyətdədir. Bu ölkədə beynəlxalq demokratik ənənəni tətbiq etmək mümkün də

Bir neçə gün əvvəl Azərbaycanın Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Azərbaycan olarkən uşaq sayının artırılmasından bəhs edib, ölkəmizdə əhali artımı üçün hər ailədə 5 uşağın doğulmasının gördüyünü bildirdi. Türkiyə Prezidenti öz ölkəsində hər ailəyə 3 uşaq siyasəti yürüldüyünü də qeyd edib.

Türkiyə Prezidentinin bu təklifi Azərbaycanda, xüsusilə də sosial şəbəkələrdə geniş müzakirələrə səbəb oldu. R.Tayib Ərdoğanın təklifi hansı zərurətdən irəli gəlib? Niyə qardaş ölkənin prezidenti uşaq sayının artmasını zəruri hesab edir?

Qeyd edək ki, hazırda bütün dünyada yaşlanma problemi getdikcə böyüyür. Son 30 ildə inkişaf etmiş ölkələrin problemi sayılan bu məsələ artıq inkişaf etməkdə olan ölkələr üçün başağrısına çevrilməkdədir. Dünyanın ikinci böyük iqtisadiyyatına, ən çox əhalisinə malik Çində belə əhalinin yaşlanmasına qarşı tədbirlər görülməyə başlanıb. Çin Milli Statistika Bürosunun açıqladığı məlumatlara görə, ölkədə keçən il yeni doğulan körpələrin sayı 10 milyon altına düşərək 9 milyon 560 min nəfər təşkil edib. Bu isə o deməkdir ki, Çin əhalisi son 61 ildə ilk dəfə azalıb.

Çin Əhali və İnkişaf Araşdırma Mərkəzinin proqnozlarına görə, ölkədə 80 yaşdan yuxarı vətəndaşların sayı 2050-ci ilə qədər sayından dörd dəfə çox olacaq. Hesablamalara görə, Çin əhalisinin 2035-ci ildə 1 milyard 400 milyondan yuxarı, 2050-ci ildən sonra isə 1 milyard 300 milyondan aşağı olacağı gözlənilir.

Mütəxəssislər qeyd edir ki, dünyada əhali partlayışı dövrü bitib. İqtisadi inkişaf və qadınların ictimai həyatda iştirakının artması ilə əlaqədar olaraq, dünya doğum səviyyəsinin aşağı olduğu cəmiyyətlər dövrünə qədəm qoyur. Məhz buna görə də ekspertlər iqtisadiyyatı dirçəltmək üçün yeni yolların araşdırılmasının vacibliyini vurğulayırlar.

Bezi iqtisadçılar hesab edirlər ki, avtomatlaşdırmanın artması işçi qüvvəsinə qoşulacaq insanların sayının azalması ilə artan əmək xərclərini kompensasiya edə bilər.

Lakin belə avtomatlaşdırma inkişaf etmiş ölkələrdə mümkündür. Azərbaycanda Türkiyə isə inkişaf etmiş ölkələr deyil. Xüsusilə Azərbaycanda sənayenin inkişafı dünya ortalamasından kəskin geridə qalır, bu sahədə avtomatlaşdırmanı isə başlamaş saymaq olar.

Azərbaycanda yaşlanma sürəti kəskin artıb - hökumət problemi görürmü...

İqtisadçı-alim: "Bu barədə indidən danışmaq və kəsərli iqtisadi addımlar atmaq lazımdır"

Aydındır ki, yaşlı əhalinin ümumi əhali sayında payının artımı hər bir ölkədə əmək bazarı üçün ən ciddi təhlükə hesab olunur. Müasir dövrdə demoqrafik proseslər daha çox iqtisadiyyata təsir baxımından qiymətləndirilir. Orta-da inkişaf etmiş ölkələrin acı təcrübəsi var: onların hamısı bir neçə onilliklərdə ki, öz iqtisadiyyatlarının əmək qüvvəsinə tələbini idxal hesabına təmin edirlər. Lakin xaricdən idxal olunan əmək qüvvəsi heç də keyfiyyətli olmur, dövlətlərin əhali fondunda ciddi problemlərə yol açır. Avropa artıq bu problemləri ən kəskin formada yaşamaqdadır. Buna görə də inkişaf etməkdə olan ölkələr demoqrafik məsələlərə diqqəti artırmağa çalışırlar.

Rəsmi statistikaya əsasən 2022-ci ilin əvvəlində Azərbaycan əhalisinin 799,9 min nəfəri və ya 7,8 faizinin yaşı əmək qabiliyyətliyin sonunu hesab edilən 65 yaşdan yuxarı olub. 2012-ci ilin əvvəlində Azərbaycanda yaşı 65-dən yuxarı olan şəxslərin sayı ümumi əhalinin 5,7 faizinə (531,3 min nəfər) bərabər idi.

2023-cü ilin 1 yanvarına yaşı 65-dən yuxarı olan əhalinin sayı 859,4 min nəfərə, bu qrupun ümumi əhali sayında payı isə 8,5 faizə çatıb. Kifayət qədər sürətli bir prosesdir. Belə davam edərsə, yaxın

onilliklərdə ölkə əhalisinin artım sürəti kəskin şəkildə azalacaq.

İqtisadçı-alim, ABŞ Şimali Dakota Universitetinin professoru Fariz Hüseynlinin sözlərinə görə, demoqrafik trendlər hər ölkənin iqtisadi siyasəti üçün ən vacib amillərdəndir: "BMT-yə görə Azərbaycanda ortalama bir qadına 5 uşaq doğumu 1950-lərin əvvəlində olub. 1000 nəfərə doğum faizi o vaxtı 35-40 olub. Son rəqəmlərə görə ortalama 1 qadın 2 uşaq dünyaya getirir. 1000 nəfərə doğulanların sayı şəhər yerində 10, kənd yerlərində 12 olub. Bu, çox sürətlə azalma trendidir. Bir nüans var - əhalinin sayını bilirəm, amma ölkədə qeydiyyatda olub yaşamayanlar da çoxdur. Yeni ola bilsin nisbət daha yüksək olar. Amma trend dəyişmiş.

BMT-nin modellərinə görə, doğum trendi azalan sürətlə davam edəcək və hardasa 8 ətrafında sabitləşəcək. İnkişaf etməkdə olan ölkələrin çoxunda belədir. Biz BMT kateqoriyalarına görə yuxarı-orta gəlir qrupuna daxil ölkələr kimiyik. Amma iqtisadi vəziyyətin pisləşməsinin də təsiri var mənə, sadəcə, dəqiq araşdırmalar olmalıdır, bölgələr üzrə.

Təəssüf ki, ölüm nisbəti əksinə, artıb - kovidin kəskin təsiri görünür. Kovidin təsiri keçəndən sonra yəqin ki,

1000 nəfərə 6 ətrafında olacaq. Yeni təbii artım növbəti 20-30 ildə, böyük ehtimalla, hər min nəfərə 3-4 ətrafında olacaq. BMT hesablamaları əhalinin artım faizinin 2040-dan sonra mənfiyə keçəcəyini göstərir - yeni əhali azalacaq. Ən yaxşı halda 2070-lərə qədər əhali artımı davam edəcək, amma ehtimalı çox-çox azdır.

Deməli, əhalinin yaşlı hissəsinin nisbəti sürətlə artacaq. BMT təxminlərinə görə, yaşlıların əslilik nisbəti, yeni 65 yaş yuxarısının 100 nəfər 15-64 yaşa nisbəti 1950-dən bu yana 10-12 arasında dəyişirdisə, bu, sürətlə artacaq və 2050-də 30-a çıxacaq".

İqtisadçı-alimin fikrincə, Azərbaycan kimi ölkə üçün bu, çox sürətli artımdır: "Yaponiya, Çin, İtaliya, ya başqa yaşlı ölkələr üçün bu trend çoxdan başlayıb və sabitləşəcək, Azərbaycan, əksinə, indi başlayır və 20-30 il sonra belə sürətli olacaq. Bütün bu trendlər Türkiyəyə də aiddir. Mən hələ bura gənclərin miqrasiyasının təsirini əlavə etməmişəm, onda rəqəmlər daha da pis olacaq. Bu rəqəmləri və qrafikləri əldə etmək istəyən BMT-nin Population saytına girib baxa bilər.

Hər ailədə 5 uşaq olsun demək 1950-lərə qayıtmaqdır, olası deyil, amma demoqrafik trend öz sözünü deyir və real plan tələb edir. Bu barə-

də indidən danışmaq və kəsərli iqtisadi addımlar atmaq lazımdır. Bu problemə təkcə biz üzlaşmırıq deyə onlarla ölkədən və minlərlə yazılan elmi məqalədən öyrənə bilərik. Əsas odur, problemi görək və həll etmək istəyək. Məsələni lağ-lağlaya vurub ciddiyyətə salmayaq".

İqtisadçı-ekspert Samir Əliyev isə Türkiyədə və Azərbaycanda uşaq sayının sürətlə azaldığını bildirir: "TurkStat-ın məlumatına görə, 2022-ci ildə Türkiyədə uşaqların (0-17 yaş) ümumi əhalidə payı 26,5 faiz olub. Halbuki 1970-ci ildə bu göstərici 48,5 faiz, 1990-cı ildə 41,8 faiz olub. Proqnozlar ürkəçan deyil. Çünki proqnoza görə, 2030-cu ildə əhalinin 25,6 faizi, 2040-cı ildə 23,3 faizi, 2080-ci ildə 19 faizi uşaqlardan ibarət olacaq.

Azərbaycanda uşaqlar 1990-cı ildə əhalinin 38,5 faizini, 2021-ci ildə 25,5 faizini təşkil edib. Yeni proqnozlar özünü doğrultsa, Türkiyədə demoqrafik vəziyyət təxminən 2040-cı ildə Azərbaycan-dakı həddə çatacaq.

Fertillik əmsalına (ümumi nəsilvermə əmsali) gəlincə, Azərbaycanda 1990-cı ildəki 2,77-dən 2021-ci ildəki 1,52-yə düşüb. Türkiyədə analoji göstərici 2008-ci ildə 2,38 olduğu halda 2022-ci ildə 1,62-yə düşüb. Türkiyədə ən yüksək göstərici Şanlıurfa-

da (3,59), ən aşağı göstərici isə Kütahyada (1,18) qeydə alınıb. Türkiyə xəritəsinə baxsaq, ən aşağı göstəricilər şimal, şimal-qərbi və şimal-şərqi ərazilərdə, ən yüksək göstəricilər isə cənub, cənub-şərqi və şərq ərazilərdə olub.

2021-ci ildə Azərbaycanda ev təsərrüfatlarının orta ölçüsü 4,12, Türkiyədə isə 3,23 olub".

Qeyd edək ki, Azərbaycan əhalisinin sayı, yaş qruplarının ümumi əhalinin tərkibində payına dair statistika bir qayda olaraq ölkədən xaricə gedənlərin sayı nəzərə alınmadan hesablanır. Halbuki müstəqilliyin ilk 20 ilində ölkədən kənara əmək qabiliyyətli əhalinin kəskin axını baş verib. Bezi hesablamalara görə, 90-cı illərdə, 2000-ci illərin əvvəllərində ölkədən təkcə Rusiyaya 2 milyondan yuxarı azərbaycanlı gedib. Onların böyük əksəriyyəti vətəndaşlıq alaraq orada qalıblar. Bu proses nisbətən aşağı tempdə olsa, hələ də davam edir. Rusiya Miqrasiya Xidmətinin məlumatına əsasən, 2017-2019-cu illərdə bu ölkəyə gəlib rəsmi əmək miqrantı kimi qeydiyyatda düşən azərbaycanlıların illik sayı 56-57 min nəfər təşkil edib. 2021-ci ildə bu göstərici 63,9 min nəfərə çatıb. Ötən il Rusiyaya iş dalınca gedib rəsmi qeydiyyatda düşən azərbaycanlıların sayında 3 faizə yaxın artım baş verib. Ukraynadakı müharibəyə cəlb olunmaq təhlükəsinə baxmayaraq, 95,1 min nəfər insan Rusiyaya gedişinin əsas səbəbi kimi əmək miqrasiyasını göstərərək, rəsmi əmək miqrantı kimi qeydiyyatda düşüb.

Rusiyada vətəndaşlıq alan soydaşlarımızın sayında da ciddi azalma yoxdur. Belə ki, 2019-cu ildə 9,5 min azərbaycanlı Şimal qonşunun vətəndaşı olubsa, 2021-ci ildə bu rəqəm 30,8 min nəfərə çatıb. 2022-ci ildə vətəndaşlığın həm də hərbi mükəlləfiyyət yaratmasına baxmayaraq, 23 min azərbaycanlı Rusiya vətəndaşlığı alıb...

Azərbaycan hökumətində hələ də problemin miqyasını düşünməyənlər çoxluq təşkil edir. Hələ ki əmək bazarına daxil olan işçi qüvvəsinin ilbəil azalması yeni iş yeri yaratmaq probleminin azalması kimi qiymətləndirilməklə hökuməti qane edir...

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycanın sosial şəbəkələrində Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanı müdafiə edənlər peyda olub. Xüsusilə də son günlər sosial media istifadəçiləri narazılıq edirlər ki, dövlətçiliklə bağlı, yaxud Paşinyanla bağlı mövqe bildirən zaman “troll”ar onlara hücum edir, Azərbaycanı, onun rəhbərliyini aşağılayan rəylər yazırlar. Eyni zamanda Paşinyanı bütəldirəcək formada cavablar verirlər. Məsələn, “Paşinyan daha yaxşı demokratdır”, “xalqın qanunu sormur”, “xalqın vəziyyətdən çıxarmaq istəyir” kimi rəylər diqqət çəkir. Amma həmin sosial media istifadəçilərinin profilləri, onların ortaq dostları ilə bağlı kiçik araşdırma aparanda məlum olur ki, bu profillərin bir qismi ya saxtadır, ya cəbhəçilərə və onlara yaxın adamlara, bir qismi də İrana bağlı olan şəxslərə məxsusdur. Bəs görəsən, Paşinyandan ötrü ölümə hazır olan bu “qəhrəmanlar” kimlərdir, hansı məqsədi güdürlər?

Yeri gəlmişkən, bir xatırlatma da edək, Paşinyana qarşı bu cür sevgini biz Azərbaycanın radikal siyasi düşərgəsinin mövqelərində ilk olaraq görmüşük. Zaman-zaman Nikolu demokratik yolla seçilmiş lider kimi qələmə verən radikallar onu eyni zamanda Cənubi Qafqazın demokratiya qalası kimi də təqdim ediblər. Bir müddət əvvəl Milli Şura adlanan qurumun üzvü Gültəkin Hacıbəyli də Sevinc Osmanqızının verilişində qonaq olarkən belə bir iddia ilə çıxış edib. “Bu gün Paşinyan bölgəmizdə demokratiyanın qalasıdır” deyir. Çünki Gürcüstanda vəziyyət o qədər də yaxşı deyil. Azərbaycanda isə ümumiyyətlə bərbaddır”, - deyə o bildirib.

Siyasi ekspert Elçin Alioğlu mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a dedi ki, Paşinyanın demokrat, yaxud bizim prezidentin qeyri-demokrat olması kimi yanaşmalar absurdur: “Demokrat olmaq azad seçkilər keçirmək iddiası ilə çıxış etmək, yaxud da Qərb liderləri ilə görüşmək, ya da damini olaraq parlamentdə çıxışlar etmək deyil. Bu, demokratiya deyil, demagogiyadır. Dünya tarixində və bəşər tarixində xeyli belə dövlət başçıları olub ki, boş-boş danışmaqdan əlavə onların real hissləri, addımları olmayıb. Yaxın tarixə nəzər sal-

Sosial şəbəkələrdə Paşinyandan ötrü “can qoyanlar” kimlərdir - rəylər

Tural Abbaslı: “Dövlət atributlarının tənqidi, təhqiri qəbuledilməzdir, lazım gəlsə, qanunvericilikdə təsbit olunmalıdır”
Elçin Alioğlu: “Paşinyanın əleyhinə çıxış edənlər ya həbs olunurlar, ya işdən çıxarılırlar, demokratiya budur?!”

saq, görürük ki, Rusiyanın hakimiyyətdə olan baş nazirlərinin əksəriyyətinin işi-gücü danışmaq, vədlər vermək, Qərblə görüşmək olub. Sonradan Rusiyanın nə hala düşdüyü göz qabağındadır. Qardaş Türkiyədə də belə baş nazirlər çox olub. Çox danışib, vədlər veriblər. Məsələ danışmaqda deyil. Məsələ sözə deyil, əməldədir. Sosial şəbəkələrdə mən də belə faktlarla rastlaşmışam. Düzdür, sosial şəbəkələr indi ənənəvi mediadan, xüsusilə də televiziyaadan daha çox populyardır. Sosial şəbəkələrdən də hibrid savaş aparmaq üçün istifadə edilir. Amma bunlar başa düşməli ki, “Paşinyan demokratdır” deməklə özünü məntiqi dalana salırlar. Yaxşı, Paşinyana demokrat deyirlər. Gəlin, o zaman faktlara istinad edək. İnsan haqları indeksi adlanan uydurma indeksi, söz

azadlığı ilə bağlı sifarişli statistika yayan “Freedom House”, “Sərhədsiz Reportyorlar” kimi təşkilatları kənara qoyub, reallığa baxaq. Ermənistanda Paşinyanın əleyhinə söz deyən adamlar iki yerə bölünür. Bir qism Rusiyadan maliyyələşir, digəri də İrandan. Bu faktıdır. Paşinyanın əleyhinə çıxış edənlərin əqibətini biz görürük, ya həbs olunurlar, ya işdən çıxarılırlar, ya da təqib edirlər. Demokratiya budursa, onda diktatura nədir?! Diktatura gözə görünən diktatura deyil. Diktaturanın çox mülayim forması, misal üçün, ABŞ-dakı, Fransa-dakı kimi, Sinqapurda, Tayvanda olan kimidir. Diktatura bir partiyanın qalib gəlməsi, yaxud da azad seçkilərin “olması” deyil ki. Diktatura gördüyümüzədən də beləli bir şeydir. İkincisi, Paşinyan bu qədər demokratisa, niyə ölkəsi bu

gündədir. Amerikalıların bir yaxşı sözü var, “Sən bu qədər ağıllısan, niyə pullu deyilsən”. Bu baxımdan, Paşinyan istədiyi qədər sosial şəbəkələrdə tərifləyə bilər. Biz onlara fikir vermirik. Necə ki, Şimal Buzlu Okeanda buzqıran gəmi öz hədəfinə doğru gedəndə onun ətrafındakı suitilərlə ağıllıların fikri gəmi heyəti üçün önemsizdir. Ağ aylar arasında sorğu keçirilmir ki, gəmiyə münasibətiniz necədir...”

AĞ Partiya başqanı Tural Abbaslı da mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a fikirlərini açıqladı. O dedi ki, hazırda bu məsələ aktualdır: “Burada çox hiyləgər, xain plan var. Biz müxalif partiyayıq, təbii ki, biz də iqtidarı yürütdüyü sosial-iqtisadi idarəetmə metodundan, informasiya siyasətindən razı deyilik. Bunu daxildə bildiririk, mübarizəmizi də aparırıq. Amma

bəzi simvollar var, 44 günlük müharibədə Prezident Ali Baş Komandan olaraq bütün dövlətin simvoluna çevrilib. İqtidarın, müxalifətin mənafeyi deyil, bürdə dövlət və dövlətçilik önə çıxır. Müharibə gedə-gedə ölkədə gedən bahalıqla bağlı prezidentin tənqid etmək doğru çıxmadır. Eyni məsələ buna da aiddir. Ermənistan düşmən ölkədir və Ermənistanla Azərbaycanın müqayisə olunması bir çox hallarda Azərbaycanın dövlət marqlarının əleyhinədir. Çünki bu müqayisələr beynəlxalq hesabatlarda da yazılır. Sabah bu müqayisələrə, istinadlara söykənərək Azərbaycanın öz ərazi bütövlüyünü bərpa etməsinə də maneçilik törədilir. Vətəndaşlarımız bilərəkdən, bəzilər də bilməyərək bu siyasətin qurbanı olurlar. Paşinyan nə qədər böyük demokrat olur-olsun, Azərbaycanın həтта ən zəif

siyasətçisinin atılan dırnağı belə ola bilməz. Fərqi yoxdur, iqtidarı-müxalifətli, Azərbaycandakı heç bir siyasətçinin atılan dırnağını Paşinyanın başına dəyişməyə, bunun müqayisəsi belə düz deyil. Paşinyan necə demokratdır ki, Gəncəyə, Bərdəyə raket atdırdı. Dinc əhalini qırırdı. Qonşu ölkənin ərazisini işğalda saxlayır. Belə demokrat olmaq olar?! Sadəcə olaraq, beynəlxalq qlobal şəbəkə var, Soros fondu kimi, bunlar milli dövlətçiliyi aradan qaldırıb beynəlmiləl dəyərlərlə yaşayan, dövlət anlayışı, sərhəd anlayışı, milli kimlik anlayışını aradan qaldıran bir təfəkkürü insanlara aşılamaq istəyirlər. Elə bu təfəkkürün nəticəsidir ki, düşmən də olsa, demokratdır. Düşmənin ağına da, qarasına da lənət, demokratiya da, diktatoruna da, avtoritarına da lənət. Fikrimcə, bu məsələlərdə ciddi olmalıyıq. Lazım gəlsə, qanunvericilikdə təsbit olunmalıdır. Çünki dövlət atributlarının tənqidi, təhqiri qəbuledilməzdir. Prezidenti vətəndaş tənqid edə bilər, amma düşmənlə müqayisə fonunda tənqid uğurlu deyil. Bu araşdırılmalı məsələdir. Bu, mənə də olub, dövlətçilik maraqlarında status yazanda baxırsan ki, bəsit müqayisələrlə rəylər yazırlar. Məsələn, yazırsan ki, İranda Azərbaycana qarşı tənqidi tələblərdir. Altından yazırlar ki, “nə olsun, orada yaşayış yaxşıdır” kimi və sairə. Burada marifləndirmə də lazımdır. Milli və yerli siyasi kimliklərin dəstəklənməsi lazımdır ki, yemək-icməkləri haradan gəldiyi bilinməyən ünsürlər siyasi arenanı, sosial şəbəkələri zəbt edib, insanları belə terror etməsinlər”.

□ **Afaq MİRAYIOV,**
“Yeni Müsavat”

Rusiya Ukraynaya atom bombası ata bilməyəcək - ilginclik səbəb

Arzu Nağıyev: “Çin Ukraynaya müvafiq təhlükəsizlik zəmanətlərinin verəcəyini təsdiq edib”

Rusiya-Ukrayna müharibəsi 28-ci ayına yaxınlaşır. Bir çox hərbi ekspertlərə görə, qarşı duran tərəflər artıq ən kritik aylara yaxınlaşır. Çünki məhz iyul-avqust ayları, ümumən yay mövsümü ərzində müharibədə mühüm dönüş olacağı gözlənilir. Bu xüsusda Rusiyanın ciddi uğursuzluğa tuş gələcəyi təqdirdə daha hansı ağılaşmaz addımı atacağı da maraqla izlənilir. Bu arada Yaponiyanın baş naziri Fumio Kişida parlamentin aşağı palatasının komitəsində müzakirələr zamanı Çin və Ukraynanın əldə etdiyi razılaşmaları şərh edib. TASS-ın məlumatına görə, Kişida xatırladı ki, Pekin və Kiyev 2013-cü ildə səmərəli əməkdaşlıq haqqında sənəd imzalayıblar. Sənədə görə, Ukrayna Çinin “nüvə çetiri” altındadır. “Həmin vaxt yayılan birgə bəyanatda deyilirdi ki, Çin Ukraynaya müdaxilə və ya nüvə silahı ilə işğal təhlükəsi halında Ukraynaya qarşılıqlı təhlükəsizlik zəmanəti verməyə razıdır”, - deyə siyasətçi vurğulayıb.

Bu isə o anlama gəlir ki, Rusiya Çinin izni olmadan, Ukraynaya atom silahı ata bilməz. Moskvanın Pekindən getdikcə artan asılılığı fonunda Ukrayna Çinin “nüvə çetiri” altında daldalana biləcəkmə? Moskva Pekinin razılığı olmadan nüvə avantürasına gedə bilərmə?

Deputat, təhlükəsizlik məsələləri üzrə ekspert Arzu

Nağıyev “Yeni Müsavat”a deyib ki, hələ 2013-cü ildə Pekinlə Kiyev arasında əldə olunmuş razılaşmalar Ukraynanı ona qarşı nüvə silahının tətbiqi edilməsindən müdafiəsini təmin edir: “O zaman dərc edilən birgə bəyanatda deyilirdi ki, hərbi müdaxilə və ya nüvə silahının tətbiqi ilə müdaxilə təhlükəsi olduqda Çin Ukraynaya qarşılıqlı təhlükəsizlik zəma-

nətləri verməyə hazırdır. O zaman Ukrayna prezidenti postunu tutan Viktor Yanukoviç 5 dekabr 2013-cü ildə əməkdaşlıq haqqında müqavilə və strateji tərəfdaşlığın bundan sonra

da dərinləşdirilməsi haqqında bəyannamə imzalayıb. Bəyannamədə o cümlədən qeyd edilib ki, BMT Təhlükəsizlik Şurasının 984-cü qətnaməsinin müddəalarına uyğun olaraq,

habelə ÇXR hökumətinin Ukraynaya təhlükəsizlik zəmanətlərinin verilməsi haqqında 4 dekabr 1994-cü il tarixli bəyannatı əsasında Çin tərəfi heç bir şəraitdə Ukraynaya qarşı nüvə

silahına malik olmayan dövlət kimi nüvə silahını tətbiq etməmək və onun tətbiqi ilə təhdid etməmək öhdəliyini götürüb. Bundan başqa, Ukrayna nüvə silahının tətbiqi ilə təcavüzün və ya belə təcavüzün həyata keçirilməsi təhlükəsinin qurbanı olduğu halda Çin Ukraynaya müvafiq təhlükəsizlik zəmanətlərinin verəcəyini təsdiq edib”.

Deputat deyib ki, Çin dəfələrlə Rusiya ilə Ukrayna arasında sülh danışıqlarının zəruriliyini vurğulayıb: “Rusiyanın Ukraynada gerçəkləşdirdiyi “xüsusi hərbi əməliyyat”ın ildönümündə Çin Ukrayna münasibətlərindən çıxmaq üçün 12 bənddən ibarət sülh planı təqdim edib. Bu plana o cümlədən bütün ölkələrin suverenliyinə hörmət edilməsi, döyüş əməliyyatlarının dayandırılması, sülh danışıqlarının başlanması və s. bəndlər daxildir”.

□ **Elşən MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Müsavat”

Dünya neft bazarında qiymətlər 75 dollar civarında dəyişməyə davam edir. OPEK+ ölkələri nazirlərinin iyunun əvvəli keçirdiyi görüş və orada qəbul edilən qərarlar, xüsusilə Səudiyyə Ərəbistanının iyulda hasilatı 1 milyon barel azaltmaq qərarı belə bazarda qiymətləri hasilatçıları qane edən 80 dollar civarına qaldıra bilmədi. Bunun əsas səbəbi bazarda tələblə təklif arasındakı tarazlıqdır. Məhz bu tarazlıq qiymətlərin kəskin artımına imkan vermir.

Hazırda dünya bazarına neft təklifi nəzərdə tutulandan xeyli aşağıdır. Çünki OPEK+ ölkələri hasilat üzrə kvotalarına əməl etməkdə çətinlik çəkirlər. Aprel ayında alyansın gündəlik hasilatı kvotada nəzərdə tutulandan 2,5 milyon barel az olub. Buna görə də iyunun 4-də qəbul edilən qərarları əksər analitik mərkəzlər deklarativ xarakterli kimi qiymətləndirdilər. Bu qərarların neft bazarında qiymətlərə qisməddətli müsbət təsirinin olacağı proqnozlaşdırıldı. Və üstündən 2 həftədən çox vaxt keçdikdən sonra bu proqnozlar özünü doğrultdu.

OPEK+ razılaşması üzvlərindən neft hasilatını və ixracını artıran yeganə ölkə Rusiyadır. Beynəlxalq Enerji Agentliyinin məlumatına əsasən, may ayında Rusiya gündəlik neft və neft məhsulları ixracını 260 min barel azaldıb. Ay ərzində ölkənin gündəlik xam neft və neft məhsulları ixracı 7,8 milyon barelə bərabər olub. Bu zaman xam neft ixracı 90 min barel artıb, neft məhsullarının ixracı isə 350 min barel azalıb.

May ayında Rusiyanın neft gəlirləri 1,4 milyard dollar azalmaqla 13,3 milyard dollara bərabər olub. Bu, ötən ilin eyni dövründəkindən 36 faiz azdır. Rusiya neft və neft məhsullarının 56 faizini Çin və Hindistan, 12 faizini Afrika, Yaxın Şərq və Latın Amerikası ölkələri alıb. Rusiya Maliyyə Nazirliyinin məlumatına əsasən, may ayında Rusiyanın əsas ixrac məhsulu olan Urals markalı neftin bir barelinin qiyməti 55 dollara bərabər olur. Bu, apreldə müqayisədə 5,3 dollar azalma deməkdir. İllik ifadədə isə Urals 30 faizdən çox dəyər itirib - keçən ilin mayında orta qiymət 78.81 dollar olmuşdu. Beş aylıq orta qiymət isə 51,5 dollar olmaqla ötənildən 32 dollar aşağı düşüb.

Rusiya Uralsın əsas marka olan Brentə nisbətən qiymət endirimini yanvardakı 36 dollardan mayda 26 dollara qədər azalda bilib. Moskva ötən ilin dekabrın-

Neft bazarında defisit olacaq - təhlil

“Rosneft” rəhbərinin nikbin proqnozları nə qədər realdır?

da Qərbin tətbiq etdiyi 60 dollarlıq qiymət tavanından yuxarı satışa nail ola bilməsə də ixrac həcmələrini artırmaqla azalan gəlirlərini kompensasiya etməyə cəhd edir. Bunun üçün ən ağla gəlməz üsullardan belə istifadə olunur. Artıq neçə aylardır xarici mənbələr Rusiya neftinin dənizdə tankerdən tankərə boşaldılmaqla başqa ölkələrin məhsulu kimi satıldığını bəyan edirlər. Moskva bu mexanizmi yoluna qoymaq üçün keçən ildən onlarla orta və kiçik ölçülü tanker alıb: böyük tankərləri dənizdə boşaltmaq və bunu gizli etmək çətinidir.

Rusiyanın gizli yolla satdığı neft bazara başqa ölkənin adı altında çıxsa da, ümumi həcmərdə əksini tapmaqla diqqətləri cəlb etməkdədir. Məsələ burasındadır ki, may ayında Nigeriya və Anqolanın gözlənilmədən neft hasilatı və ixracını kəskin artırmaları qeydə alınıb. Halbuki OPEK+ razılaşması əldə olunan 2019-cu ildən bəri hər iki ölkə hasilat kvotasından xeyli az neft hasil və ixrac edib. Bu, OPEK+ razılaşması ölkələri, xüsusilə də alyansın aparıcı ölkəsi Səudiyyə Ərəbistanının diqqətindən yayınmayıb. Nəticədə iyunun 4-də bu ölkənin təşəbbüsü ilə Afrika ölkələrinin, həmçinin Nigeriya və Anqolanın neft hasilatı kvotası azaldılıb, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərininki isə artırılıb.

Bundan əlavə, Afrika ölkələrinin real hasilat və ixrac həcmələri müstəqil tərəflərin iştirakı ilə yenidən hesablanacaq. Bu isə o deməkdir ki, Rusiya öz neftini satmaq üçün başqa mexanizmlər tapmalı olacaq.

Yeri gəlmişkən, Rusiyanın əsas dövlət neft şirkəti olan “Rosneft”in icraçı direktoru İqor Seçin bildirir ki, dünyada neftə olan tələbat və ona uyğun olaraq qiymətlər artmağa davam edəcək: “Beynəlxalq Enerji Agentliyi və OPEK-in proqnozlarına əsasən, 2023-cü ildə neftə olan gündəlik global tələbat 2,4 milyon barel artmaqla yeni rekord - 102 milyon barelə çatacaq. Uzunmüddətli perspektivdə neft istehlakı fiziki həcm baxımından 2045-ci ilədək 15 faiz - gündəlik 15 milyon barel artacaq. Beləliklə də neft təbii qazla birlikdə dünyanın ilkin enerjiyə olan tələbatının 53 faizini təmin edəcək”.

Çox maraqlıdır ki, Seçin global neft tələbatının artımında Afrika ölkələrinin həlledici rol oynayacağı qənaətinədir. Onun fikrincə, Afrikanın neft istehsalında gözlənilən artım global neft tələbatı proqnozlaşdırılarkən nəzərə alınmır: “Halbuki BMT-nin proqnozlarına əsasən, 2050-ci ildə Afrika əhalisi 74 faiz artaraq 2,49 milyard nəfərə bərabər olacaq. Bu zaman digər regi-

onlarda cəmi 10 faizlik əhali artımı qeydə alınacaq. Afrikada enerjiyə tələbatın isə 2050-ci ilədək 70-80 faiz artması gözlənilir. Yəni əhali artımı tempi enerjiyə olan tələbatla eyni səviyyədə olacaq. Afrikada enerji tələbatının artması global bazarda neft tələbin artmasını şərtləndirəcək. Neft sektoruna, geoloji kəşfiyyat işlərinə investisiyaların azalması fonunda bu artım bazarda çatışmazlıq yaradacaq ki, bu da qiymət artımına səbəb olacaq”.

“Rosneft” rəhbərinin fikrincə, iqtisadiyyatların strukturunda və hasilat dinamikasında fərqlər üzündən OPEK daxilində ümumi qərarların əldə olunması getdikcə çətinləşir: “Məsələn, Yaxın Şərq ölkələri hasilatı artırır, öz iqtisadiyyatlarını diversifikasiya edirlər. Afrika ölkələrində isə hasilat azalır və onlar dünya neft bazarındakı mövqelərini sürətlə itirirlər”.

Seçinə görə, bu səbəbdən də OPEK+ razılaşması çərçivəsində daxili bazarların həcmi nəzərə alınmaqla, yalnız hasilat kvotası deyil, ixrac həcmələri də monitoring olunmalıdır: “OPEK+ ölkələrinin bəziləri hasil etdikləri neftin 90 faizini ixrac edirlər. Halbuki Rusiya hasilatın yalnız 50 faizini ixraca yönəldir. Bu isə nüfuz və əsas bazarlara çıxışın qiymətləndirilməsi baxımın-

dan bizim üçün əlverişsiz şərtlər formalaşdırır. Eyni zamanda Səudiyyə Ərəbistanı hasilatı könüllü azaltdığını elan etməklə yanaşı, hasilat gücünü sürətlə artırır. Yaxın 2 ildə bu ölkədə qazma qurğuları fondu ən azı 25 faiz artacaq. Lakin buna baxmayaraq, yaxın illərdə hasilatı artırmaq imkanları məhdudlaşacaq və OPEK ölkələrinin bazarda çatışmayan həcmələri təmin etmək gücü olmayacaq”.

“Rosneft” rəhbəri dünyada 3 böyük neft hasilatçısından biri olan ABŞ-ın hasilatı artırmaq potensialını zəif hesab edir. Onun fikrincə, FED-in uçot dərəcəsini 5,25 faizə qaldırması neft hasilatına kredit cəlb imkanlarını kəskin azaldır və bu, ABŞ-da hazırkı hasilat səviyyəsinin saxlanmasını belə çətinləşdirir. İ. Seçinin qənaətinə, belə şərtlər daxilində Rusiya uzun müddət neft bazarının əsas oyunçusu olaraq qalacaq və onun əvəz edilməsi mümkün olmayacaq.

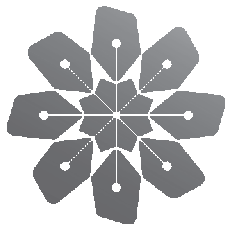
Aydın məsələdir ki, İ. Seçin bir məsələdə haqlıdır: yaxın 10 ildə belə Rusiya neftini global bazarda əvəz etmək mümkün olmayacaq. Lakin məsələ burasındadır ki, global səviyyədə bunu istəyənlər də yoxdur: Ukraynaya işğalçı hücumuna görə Rusiyaya qarşı sanksiyalar tətbiq edən Qərb bu ölkədən neft ixracının dayanmasında maraqlı deyil. Qərbin məqsədi Rusiya nefti-

nin Moskvanın hərbi məşinını pulla təmin etməyə imkan verməyəcək qiymətə satışına nail olmaqdır. Artıq 5 aydır ki, Qərb istəyinə nail olmaqdadır: Rusiya nefti təyin olunan tavadan aşağı satılır, ölkənin neft gəlirləri sürətlə azalır, büdcə kəsiri artır. Sabah Qərb Rusiya nefti üçün qiymət tavanını 55-50 dollara endirsə, buna da nail olacaq.

Onu da qeyd edək ki, Azərbaycan da neft ixracatçısı olaraq global bazarlardakı proseslərin aktiv iştirakçısıdır. Bu ilin yanvar-may aylarında Azərbaycan 18 ölkəyə 7 milyard 220 milyon 253,42 min dollarlıq 11 milyon 752 min 575,69 ton neft ixrac edib. Eyni dövrdə Azərbaycan 284 milyon 470,39 min ABŞ dolları dəyərində 479 min 451,03 neft məhsulları ixrac edib. Bu isə o deməkdir ki, Azərbaycanın ixrac etdiyi neft məhsullarının dəyəri 2022-ci ilin müvafiq dövrünün göstəricisi ilə müqayisədə demək olar ki, 2 dəfə, həcmi isə 95,5 faiz artıb.

Xatırladaq ki, ötən il Azərbaycan 527 milyon 355,16 min ABŞ dolları dəyərində 770 min 815,85 ton neft məhsulları ixrac edib. Hesabat dövründə ölkənin ixrac etdiyi neft məhsullarının dəyəri 2021-ci ilin göstəricisi ilə müqayisədə 18,8 faiz, həcmi isə 42,6 faizə yaxın azalıb.

□ Dünya SAKIT, “Yeni Müsavat”

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Azərbaycan Respublikasının dünya
birliyinə integrasiyası, region ölkələri
və digər dövlətlərlə, beynəlxalq təşkilatlarla
əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi**

Məlum olduğu kimi, məktəblilər artıq yay tətilinə buraxılıblar. Onlardan bəziləri rayon və kəndlərdə dincəlməyə getsə də, bir qismi bu cür şansdan məhrumdur. Çünki ya valideynləri çalışır, ya rayon və kəndlərdə qohumları yoxdur, ya da ki, valideynlərinin istirahət imkanları yoxdur. Nəticədə həmin uşaqlar günlərini həyatda oynamaqla, ya da televiziya qarşısında keçirirlər. Lakin televiziya qarşısında vaxt keçirən uşaqların da sayı azlıq təşkil edir. Bəziləri bunu müasir texnologiyaların inkişafı ilə əlaqələndirsə də, təbii ki, əsas səbəblərdən biri yerli televiziyalarda uşaq verilişlərinin sayının çox az olmasıdır.

Ekran qarşısında olanlar da daha çox Rusiyanın, Türkiyənin müxtəlif uşaq kanallarını seyr etməyə üstünlük verir. Çünki yerli uşaq verilişlərinin səviyyəsi o qədər də qənaətbəxş və yaxud cəlbəedici deyil. Əlbəttə ki, bu da uşaqların dünyagörüşünün, dənışıq tərzinin formalaşmasına, düşüncə tərzinə öz təsirini göstərir. Bu kanalların hər biri həmin ölkələrin öz auditoriyasına hesablandığından onların təbliğ etdikləri dəyərlər də bu xalqların mentalitetinə və maraqlarına uyğun formalaşmış.

Qeyd edək ki, əksər dünya ölkələrində uşaq verilişlərinə xüsusi diqqət ayrılır. Məsələn, 1971-ci ildən Almaniyada 4-10 yaşlı uşaqlar üçün nəzərdə tutulan, ən müxtəlif mövzulardan bəhs edən "Telesican" verilişi "millətin məktəbi" adlandırılır. 1969-cu ildə yaradılan, 3-12 yaşlı uşaqlar üçün nəzərdə tutulan Amerika istehsalı "Sezam küçəsi" dünyada ən populyar uşaq verilişlərindəndir.

Burada uşaqlar yazıb-oxumağı, dünyanın dərki yollarını, ünsiyyət qurmağı, konfliktin sülh yolu ilə həllini öyrənirlər. Balacaları həyata hazırlayan verilişin Avropadan tutmuş Latin Amerikasınadək hər yerdə yerli versiyası hazırlanır. Veriliş ilk illərdə kasıb ailələrin uşaqlarının təhsilinə kömək məqsədilə yaradılıb.

Ölkəmizə gəldikdə isə xatırladaq ki, köhnə sovet dövründə Azərbaycan televiziyasında "Biləyən", "Piri babanın nağılları", müstəqillik illərində isə "Sehri güzgü", "Hər birimiz bir çiçək" adlı verilişlər populyarlıq qazanmışdı. 2015-ci ildən isə ölkədə "ARB Günəş" televiziya yayımlanmağa başladı. Qeyd edək ki, "ARB Günəş" Azərbaycanda fəaliyyətə başlayan ilk uşaq televiziya kanalıdır. Burada uşaqlar üçün müxtəlif əyləncəli verilişlər, əsasən əcnəbi cizgi filmləri yayımlanır.

"Xəzər" kanalında isə rəqqasə-aktrisa Oksana Resulovanın təqdimatında həftədə bir dəfə

İnteqrasiya, əməkdaşlıq

YENİ ÜSAVAT
N 106 (8241) 20 iyun 2023

“Əgər yeni uşaq verilişlərini açmaq mümkün deyilsə, olanları yaxşılaşdırmaq lazımdır”

Qulu Məhərrəmli: “Uşaq psixologiyasını bilən aparıcılar, müəlliflər, ssenaristlər, rejissorlar, prodüserlər lazımdır”

hansı populyar uşaq verilişi var ki, valideynlər və uşaqlar ona maraqla baxırlar və yaxud uşaqlar ondan nəse öyrənirlər? Fikrimcə, indiki halda xüsusi olaraq uşaq kanalının açılmasına ehtiyac yoxdur, lakin müəyyən, xüsusən də büdcədən maliyyələşən televiziya ekranlarında uşaq saatı ayrırırlar. Məsələn, bir və ya saat yarımlıq uşaq verilişi edə bilərlər.

Lakin qeyd edim ki, uşaq verilişlərini hazırlamaq elə də asan deyil, burada çox sayda təşkilati işlər, xüsusi heyət tələb olunur. Yeni uşaq psixologiyasını bilən aparıcılar, müəlliflər, ssenaristlər, rejissorlar, prodüserlər lazımdır.

AzTV-nin və yaxud bir sıra bağlanmış kanalların, o cümlədən ANS TV-nin xeyli maraqlı uşaq verilişləri olub. Həmçinin vaxtilə uşaqlara bilik verən, əyləndirən radio verilişləri olub, uşaqlar da məmnuniyyətlə onları izləyib. “7-dən 77-yə” kimi maraqlı müsabiqələr olub. Hesab edirəm ki, ən yaxşı yenilik unudulmuş köhnəliyi bərpa etməkdir.

Əgər televiziya bunu edə bilmirsə, istehsal studiyaları var, hansı ki biz onlara prodakşnlar deyirik, həmin prodakşnlarla müqavilə bağlayıb, uşaq verilişlərini hazırlayıb, televiziya sata bilərlər. Yeni məsələnin yolunu tapmaq, olan büdcədən səmərəli istifadə edib, maraqlı uşaq verilişləri hazırlamaq mümkündür.”

“Xoşbəxt sabahlar” verilişi yayımlanır. Proqram həm valideynlər, həm uşaqlar üçün nəzərdə tutulub. Lakin proqramın böyük hissəsi daha çox böyükklərə məsləhətdən ibarətdir.

ATV kanalında “Bir balaca oyun” adlı əyləncəli maarifçi proqram yayımlanır. Bu proqram da nisbətən yuxarı yaş qrupu üçün nəzərdə tutulub. Dinamik, əyləncəli proqramda böyükklər uşaqlar tərəfindən sınağa çəkilir və onlara suallar ünvanlanır. Qonaqlar əsasən televiziya, incəsənət sahəsində tanınan şəxslər olur.

“Mədəniyyət” kanalında isə

Azərbaycan Dövlət Kukla Teatrının aktrisası Səriyyə Mansurovanın aparıcılığı ilə həftəiçi hər gün “Nağıl vaxtı” verilişi yayımlanır. Bu proqramı format etibarilə klassik verilişlərdən biri hesab etmək olar. Verilişdə uşaqlara nağıl oxunur, sonra isə cizgi filmi göstərilir.

İctimai Televiziya uşaqlar üçün iki - “7 şüşə” və “Biləndər” verilişləri yayımlanır. “7 şüşə” hə-rəkətli, uşaqların fiziki imkanlarını, çevikliyini ortaya çıxaran yarışmadır. Geniş yayılmış bu komanda oyunu uşaqlarda rəqabət hissinə, mübarizliyi gücləndirir.

Fərid Rzayevin aparıcılığı ilə yayımlanan “Biləndər” verilişində isə uşaqlara həyat, fəlsəfə, məişət haqda suallar verilir.

Digər televiziya kanallarında isə uşaq verilişlərinə rast gəlmək mümkün deyil.

Mövzu ilə bağlı tele-tənqidçi, professor Qulu Məhərrəmli “Yeni Müsavat”a danışdı: “Hesab edirəm ki, Azərbaycanda tədris, mədəniyyət və xüsusən də uşaq verilişlərinə hər zaman ehtiyac var. Əgər yenisini açmaq mümkün deyilsə, onların yaxşılaşdırmaq lazımdır.

Məsələn, diqqət edək, bizdə

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Xəlidə GƏRAY

Pandemiya cərimələri geri qaytarılır? - “Yaxın günlərdə...”

Deputat: “Sərhədlərin mümkün qədər tez açılması həm iqtisadi, həm də sosial baxımdan vacibdir”

“Çox güman ki, yaxın günlərdə “Operativ Qərargah” ləğv ediləcək, bununla da Azərbaycanda koronavirus mövzusu rəsmi olaraq tarixə qovuşacaq”.

Musavat.com Sfera.az-a istinadən xəbər verir ki, bunu **iqtisadçı-ekspert Natiq Cəfəri** deyib.

O, quru sərhədlərinin açılma biləcəyini də qeyd edib: “Rəsmi statistika da buna imkan verir - ölkədə cəmi 14 aktiv xəstə var. Azərbaycan hökumətinin İran vətəndaşlarına sərhəddə (hava limanı və quru sərhədlərdə) viza verilməsi proseduru ləğv etməsi, onların ya ASAN VİZA, yaxud İrandakı konsulluğumuzdan viza alaraq ölkəyə gələ bilməsi çox doğru qərardır. Bu, quru sərhədlərin açılmasına hazırlıq göstəricisidir. Ehtimal var ki, hökumət bu həftə pandemiya ilə bağlı bütün qərarların ləğv edilməsini elan edəcək. Eyni zamanda quru sərhədlərin açılması ilə bağlı qərarın veriləcəyi də gözlənilir. Ümid var ki, hökumət insanların çoxdan gözlədiyi və hüquqi ola-

raq doğru olacaq qərarın bugünlərdə verəcək”.

Ekspert pandemiya dönməndə yazılan cərimələrin ləğvi məsələsinə də toxunub: “Bu səhifənin birdəfəlik qapadılması üçün yaxşı olardı ki, Azərbaycan hökuməti pandemiya dövründə vətəndaşlara və biznesə verilən cərimələr məsələsinə də həll etsin - indiyədək cəriməsi olanların borcu ləğv edilsin, pandemiya dövründə cərimə ödəmiş vətəndaşlara isə həmin vəsait geri

qaytarılsın. Bunun çox asan mexanizmləri var. Məsələn, həmin vəsait cərimə ödəmiş vətəndaşların kommunal borclarından hər ay kiçik məbləğlərlə 1 il ərzində silinə bilər”.

Azərbaycanın qonşu dövlətlərlə quru sərhəddinin açılacağı ilə bağlı məsələ uzun müddətdir müzakirə olunur. Yeni iddialara görə isə sərhədlərin iyulun 1-dən açılacağı gözlənilir.

Milli Məclisin deputatı Vahid Əhmədov “Ölkə.Az” açıq-

larmasında bildirib ki, sərhədlərin açılması çox vacibdir: “Əhalinin gediş-gəlişi ilə bağlı çox ciddi problemlər yaşanır. Lakin hökuməti də başa düşmək lazımdır. Bölgədə, qonşu dövlətlərdə yaşayanlar, onlarla sərhəddə baş verən ciddi problemlər bunu deməyə əsas verir. Lakin heç olmasa, Gürcüstanla sərhədi aç, burada xüsusi nəzarət sistemini və yoxlamaları gücləndirə bilərik. Yeni insanlar vacib işlərdə gedib-gəlmək imkanına malik olsunlar”.

Millət vəkili bu məsələ ilə bağlı onlara da çoxlu müraciətlərin daxil olduğunu deyib: “Rusiyaadakı problemlər fonunda orada yaşayan həmvətənlərimiz gəlmək, ailələri ilə görüşmək istəyirlər. Onların hər birinin hava yolu ilə gəlmək imkanı yoxdur. Ona görə də sərhədlərin açılması çox vacibdir”.

“Bu məsələyə hökumətdə də baxılır. Sərhədlərin mümkün qədər tez açılması həm iqtisadi, həm də sosial baxımdan vacibdir”, - V. Əhmədov əlavə edib.

Musavat.com

6 minədək müəllimin imtahanlara dəvəti geri götürülüb

“Yaşı 60-dan yuxarı olan 5700-dən çox müəllimin sertifikatı imtahanında iştirakla bağlı dəvəti geri götürüldü”.

“Qafqazinfo” xəbər verir ki, bunu iyunun 19-da keçirilən brifinqdə Təhsil İnstitutunun direktoru Rəfət Əzizov bildirib.

O qeyd edib ki, imtahanda 28 000-ə yaxın müəllim iştirak edəcək. Onların 8500 nəfəri Azərbaycan dili və ədəbiyyatı, 19 500 nəfəri isə ibtidai sinif üzrə prosesə cəlb olunacaq.

R.Əzizov əlavə edib ki, sertifikatı imtahanı ölkə üzrə 13 şəhərdə, 23 mərkəzdə təşkil olunacaq. Gələcəkdə direktor və direktor müavinləri müsabiqəsində də sertifikatı ballarımdan istifadə olunacaq və balı yüksək olan müəllimlərə üstünlük verəcək.

Qeyd edək ki, iyunun 19-u baş tutacaq müəllimlərin sertifikatı imtahanına qeydiyyat sabah saat 8:30-dan başlayır. Gün ərzində iki seans olacaq və imtahanlar iyunun 24-dək davam edəcək.

Azərbaycanda daha bir ana ölümü qeydə alınıb. Bu dəfə Tovuzda. Üç gün əvvəl Tovuzda 21 yaşlı qadın doğuşdan sonra vəfat edib.

Oğul övladını dünyaya gətirdikdən bir gün sonra ölen Aygün Nəcəfova rayonun Yanıqlı kənd sakini olub. İyunun 14-də Tovuz Rayon Mərkəzi Xəstəxanasına müraciət edib. Aygün Nəcəfova qeysəriyyə üsulu ilə əməliyyata götürüldü və 2800 qram çəkiddə cinsi kişi olan körpə doğulub.

İyunun 15-də isə həkim xəstənin yaxınlarına körpə və ananın vəziyyətinin qənaətbəxş olduğunu bildirib. Bir neçə saatdan sonra isə təkrar əlaqə zamanı artıq gənc ananın dünyasını dəyişməsi barədə ailəyə məlumat verilib.

Qadına HELLP sindromu diaqnozu qoyulub. Aparılan adekvat tədbirlərə baxmayaraq, zahı qadında ağciyər, ürək çatışmazlığı baş verib və 19:28-də bioloji ölüm qeydə alınıb.

Az öncə - apreldə Lənkəranda da analoji hadisə baş vermişdi. İki ayda iki ana ölümü balaca ölkə üçün çox deyilmi?

Bəs HELLP sindromu nədir, onu önlemək niyə mümkün olmayıb?

Mütəxəssislər bildirir ki, HELLP sindromu hamiləliyin 3-cü ayında (35 həftəsində) nadir hallarda rast gəlinən fəsadlaşma olub, ürəkbulanma, qusma, sağ qabırğaaltı nahiyədə olan ağrılar, ödem, baş ağrıları ilə xarakterizə olunur. Sindrom ilk dəfə 1954-cü ildə amerika ginekoloqu Cak A.Pritçard tərəfindən təhlil edilib. Pritçard sindromu üç xarakterik əlamətinin ingiliscə baş hərfləri ilə adlandırır:

- H - Hemolysis - hemoliz;
- EL - Elevated Liver enzymes - qaraciyər fermentlərinin aktivliyinin artması;

LP- Low Platelet count - trombositopeniya (trombosit sayının azalması).

HELLP sindromunda ana letallığı (ölümü) 3-5%, döln letallığı (ölümü) 10-40% təşkil edir.

HELLP sindromunun etiologiyası tam izah edilməsə də, hesab edilir ki, plasenta damarlarının endoteli qanın laxtalanmasına səbəb olur. Bu cür massiv laxtalanma trombositlərin sayının kəskin azalmasına gətirib çıxarır. Bu zaman həddindən çox fibrinin yaranması qaraciyəri zədələmiş olur.

HELLP sindromunun dinamikasını qiymətləndirmək çətin olduğu üçün hamiləlik qeyser kəsiyi ilə sona yetirilir. Bu zaman təbii doğuş ana və döli üçün çox riskli və təhlükəlidir.

Ümumiyyətlə, ana ölümünün sayını sifira endirmək

Ana ölümlərinin səbəbləri - günahkar ana, təbabət, yoxsa...

Həkim: "Bəzən HELLP sindromu o qədər gizlin şəkildə gedir ki, vaxtında diaqnozu qoymaq mümkün olmur"

mümkünmü? Nəhayət, belə faktlara görə daha çox həkimlər, tibb məsuliyyət daşıyır, yoxsa gənc analar? Ana ölümlərinin əsas səbəbi nədir?

Qeyd edək ki, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) builki hesabatında bildirilir ki, dünyada hər iki dəqiqədən bir qadın doğuş zamanı və ya hamiləlik zamanı ölür, bu rəqəmlər 2015-ci ildən dəyişməyib, bəzi regionlarda isə daha da pisləşib.

2000-ci ildən 2020-ci ilə qədər milli, regional və qlobal səviyyədə ana ölümünü izləyən hesabat 2020-ci ildə dünyada təxminən 287 min, 2016-cı ildə isə təxminən 309 min ana ölümü olduğunu göstərir.

Ölümün əsas səbəbləri kimi güclü qanaxma, yüksək qan təzyiqi, hamiləliklə bağlı infeksiyalar, təhlükəli abortdan yaranan fəsadlar və hamiləlik zamanı ağırlaşma ilə əlavə xəstəliklər (HIV/QİÇS və malyariya) göstərilir. ÜST dünya ictimaiyyətini ana ölümünü azaltmaq üçün qlobal hədəflərə doğru irəliləyişi sürətləndirməyə çağırır, çünki 2030-cu ilə qədər bir milyon dan çox qadının öləcəyi proqnozlaşdırılır.

Azərbaycana gəldikdə isə statistikaya görə, 2022-ci ildə ölkə üzrə hamiləlik, doğuş və zahılıq dövründə ölen anaların sayı 18 nəfər olub.

Son 11 ildə Azərbaycan da qeydə alınan ana ölümlərinin sayı isə bu cürdür: -

2021-cil ildə 20 nəfər, 2020-ci ildə 20 nəfər, 2019-cu ildə 21 nəfər, 2018-ci ildə 17 nəfər, 2017-ci ildə 21 nəfər, 2016-cı ildə 22 nəfər, 2015-ci ildə 24 nəfər, 2014-cü ildə 25 nəfər, 2013-cü ildə 25 nəfər, 2012-ci ildə 26 nəfər, 2011-ci ildə 27 nəfər.

Ana ölümlərinin əsas səbəbi kimi qanaxmalar, hipertenziya, o cümlədən ağır preeklampsiya, eklampsiya, HELLP sindromu, sepsis və mamalıq emboliyaları, planlaşdırılmamış hamiləlik, hamiləlik öncəsi qadının müayinə olunmaması göstərilir.

Elmi-Tədqiqat Mamalıq və Ginekologiya İnstitutunun iki il öncə yaydığı məlumata görə, mövcud ağciyər-ürək xəstəlikləri, irsi xəstəliklər, ağır somatik patologiyalar, COVID-19 virusuna yoluxma halları ana ölümlərinə səbəb olub.

Ölüm hallarının qarşısını almaq üçün hamiləlik öncəsi müayinə, hamiləliyin planlı şəkildə təşkil olunması, vaxt itkisinə yol verməmək məqsəduyğun hesab edilir.

Tanınmış mama-ginekoloq Rəşad Sultan mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışib: "Adətən ana ölümlərindən danışanda onun əsas səbəbləri kimi qanaxma, infeksiya və tromemboliyanı göstəririk. Amma hamiləliyə xas bir xəstəlik də var ki, bu da preeklampsiya adlanır. Preeklampsiya ana ölümlərinin dünyada yayılmış səbəblərindən biridir. Sadəcə, preeklampsiya birbaşa səbəb olmur, dolayı yolla, məsələn,

böyrək çatışmazlığı, ağciyər ödemi, tənəffüs çatışmazlığı ilə tromemboliya, infeksiya və ya sepsis. İnfeksiya və ya sepsis də ölümə gətirib çıxarır.

Qeyd edim ki, preeklampsiya elə də nadir rast gəlinən patologiya deyil. Belə ki, bütün hamiləliklərin 5-8 fazində, başqa sözlə desək, hər 20 hamilənin birində olur preeklampsiya ola bilər.

Preeklampsiya iki mərhələyə bölünür:

1. Yüngül dərəcəli. Əgər ağır preeklampsiya əlamətləri yoxdursa, yüngül preeklampsiya diaqnozu qoyulur. Bu zaman uşağın yetişməsinə gözləyir və 37-ci həftədə hamiləliyi sonlandırırıq.

2. Ağır dərəcəli. Bu zaman uşağın yetişməyini, yəni 37 həftəni gözləmədən sırf ananın həyatını qorumaq üçün hamiləliyi sonlandırmaq məcburiyyətində qalırıq.

Ağır dərəcəli preeklampsiya diaqnozu aşağıdakı kriteriyalardan hər hansı biri olduqda qoyulur:

1. 6 saat ərzində 2 dəfə qeydə alınan sistolik arterial təzyiqin 160, diastolikin 110 mm c. s.-dan yuxarı olması;

2. sidiklə itirilən zülalın miqdarı sutkada 5 q-dan çox olarsa;

3. oliquriya - sidiyin azalması (sidiyin sutkalıq həcmi 400 ml-dən az olarsa);

4. nevroloji və/və ya görmə pozğunluqları (baş ağrıları, görmənin pozulması, huşun itməsi) olarsa;

5. ağciyər ödemi əlamətləri və sianoz.

Preklampsianın ağırlaşmalarından biri də HELLP sindromudur. Bu sindrom zamanı qaraciyər zədələnməsi baş verir, trombositlər azalır və qanda hemoliz gedir. Trombositlər azaldığı üçün qanaxma, qaraciyər çatışmazlığı təhlükəsi yaranır. Ona görə də daha da gecikmədən hamiləliyi sonlandırmaq lazımdır".

Rəşad Sultan sonuncu ana ölümünə də münasibət bildirib: "Yayılan məlumatdan belə aydın olur ki, HELLP

diaqnozu doğuşdan bir gün sonra qoyulub. Deməli, bu xəstədə preeklampsiya olub ki, sonra HELLP sindromu ağırlaşdı. Burada qınamaq olar ki, diaqnoz niyə gecikib.

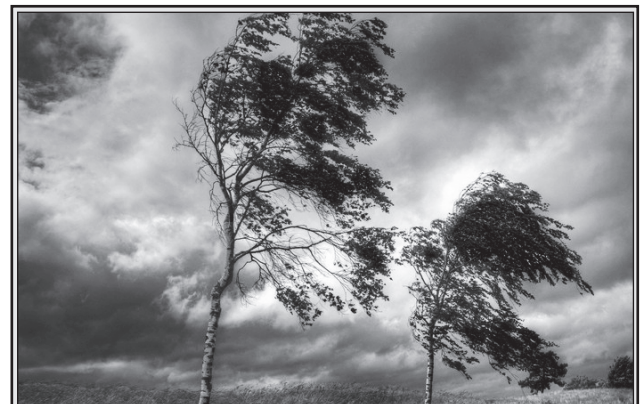
Digər tərəfdən, qınamaq olmur ki, bəzən HELLP sindromu o qədər gizlin şəkildə gedir ki, vaxtında diaqnozu qoymaq mümkün olmur, nəzərdən qaçır.

Unutmaq olmaz ki, kənddə yaşayan, savadsız qadınlar var, ona görə də bu cür yaşamaq ki, hamilələr səhlənkardır, öz sağlamlıqlarını düşünmürlər, müayinələrə getmirlər deyərək, bu da yanlışlıq olar. Burada bir sistem yanlışlığı var, hansı ki, ağır hamilələr vaxtında aşkarlanmalı, izlənilməlidir. Doğrudur, hazırda ölkədə bu məsələyə çox ciddi nəzarət olunur. Yeni hamilə izlənilməsi dövlət dərəcəsinə rəsmi dövlət orqanları səviyyəsində həyata keçirilir. Amma əgər yenə də belə hallar olursa, demək, çatışmazlıqlar var.

Diqqət etsək görürük ki, ana ölümü faktları daha çox kəndlərdə olur. Burada kədr yetişməsi, hamilələrin müayinələrə cəlb olunması məsələsi var.

Beləliklə, bu məsələdə nəzarət daha önəmlidir".

Xalidə GƏRAY, "Yeni Müsavat"

Qeyri-sabit hava şəraiti nə vaxtadək davam edəcək?

Bakıda və Abşeron yarımadasında iyunun 20-də hava şəraitinin dəyişkən buludlu olacağı, aralıq tutulacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən Musavat.com-a verilən məlumata görə, şimal-şərq küləyi şəhər aralıq güclənən şimal-qərb küləyi ilə əvəz olunacaq.

Havanın temperaturu gecə 17-22° isti, gündüz 26-29° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi normadan aşağı 757 mm civə sütunu olacaq. Nisbi rütubət gecə 70-80 %, gündüz 50-60 % olacaq.

Azərbaycanın rayonlarında bəzi yerlərdə aralıq yağış yağacağı gözlənilir. Ayrı-ayrı yerlərdə leysan xarakterli intensiv və güclü olacağı, şimşək çaxacağı, dolu düşəcəyi ehtimalı var. Şərq küləyi ayrı-ayrı yerlərdə aralıq güclənəcək.

Havanın temperaturu gecə 16-21° isti, gündüz 30-35° isti, dağlarda gecə 7-12° isti, gündüz 15-20° isti olacaq.

Rusiya Prezidenti Vladimir Putin SPIEF Sankt-Peterburq Beynəlxalq Forumunun plenar iclasında ənənəvi nitqlə çıxış edib.

Putinin yalanları üzə çıxdı - Rusiya çalxalanır

Musavat.com xəbər verir ki, müxalifləri Putinin çıxışında çoxlu sayda qeyri-dəqiqliklər, boşluqlar və açıq şəkildə təhriflər olduğunu bildirib.

Yerli analitiklər prezidentin ÜDM artımı ilə bağlı yalan danışdığını bildirir. Belə ki, Putin 2023-cü ildə Rusiyanın ümumi daxili məhsulunun artımını 2% qiymətləndirib. Lakin BVF Rusiya ÜDM-nin bu il artımını 0,7%-ə qədər dəyərləndirib, 2024-cü ildə bu rəqəmin daha da pisləşəcəyi (2,1%-dən 1,3%-ə) gözlənilir. Putin apreldə ümumi daxili məhsulun artımı ilə öyünərsə, martda ÜDM-in 0,7%, fevralda 2,6%, yanvarda isə 2,7% azalması barədə susub. Üstəlik, iqtisadiyyatın əsas problemi - ikinci ildir davam edən müharibə haqqında demək olar ki, danışmayıb.

Vladimir Putin həmçinin 2022-ci ildə 1,7 milyon rusiyanın yoxsulluq həddini tərk etməsi ilə öyünüb (bu rəqəmi Rosstat əvvəllər açıqlamışdı). Lakin ekspertlər bu məlumat-

lara şübhə ilə yanaşırlar. Birincisi, pensiyaçılar arasında ölüm sayının artması (əsasən koronavirus səbəbindən) statistikaya güclü təsir göstərib. Bundan əlavə, "Rosstat"ın rəqəmlərlə manipulyasiya etdiyi ortaya çıxıb. Federal idarənin "yoxsulluq həddi" göstəri-

cisi yalnız gəlirləri təhlil edir, xərcləri buraya daxil etmir.

Putin Rusiyada inflyasiyanın aşağı olduğunu, hətta dünyanın bir çox ölkələrindən daha az olduğunu söyləyib. Onun iddiasına görə, Rusiyada ümumi inflyasiya təxminən 2,5%-dir. Lakin 2022-ci ildə

bu, 11,9%, 2021-ci ildə 8,9%, 2020-ci ildə isə 4,9% təşkil edib. Beləliklə, 3 il ərzində ölkədə inflyasiya 25%-i keçib. Həmin dövrdə Avropa Birliyində inflyasiya 18,18% olub. Vladimir Putin ölkədə xidmətlərin qiymətlərinin dəhşətli dərəcədə artdığı barədə susub.

Putinin çıxışında diqqətçəkən məqamlardan biri "Rusiyada pensiyaların indeksləşdirilməsi vaxtından əvvəl gedir" sözləri olub. 2020-ci ildən 2023-cü ilə qədər - son 3 il ərzində pensiyaların ümumi indeksasiyası 24,4% təşkil edib. Bu, ölkədə 25%-dən çox olan inflyasiya səviyyəsindən aşağıdır. Yeni əslində burada indeksləşmədən də söhbət gedə bilməz.

□ Musavat.com

Şolts: "Ukraynadakı müharibə uzun zaman ala bilər, hazır olmalıyıq"

"Biz Rusiyanın təcavüzkar müharibəsinin uzun zaman ala biləcəyinə hazır olmalıyıq. Biz buna hazırlaşırıq və siyasətimizi buna uyğunlaşdırırıq".

APA xəbər verir ki, bu barədə Almaniya Kansleri Olaf Şolts NATO Baş katibi Yens Stoltenberqlə mətbuata birgə bəyanatı zamanı bildirib.

Onun sözlərinə görə, Almaniya lazım olduğu müddətcə Ukraynanı dəstəkləməyə davam edəcək.

"Aydındır ki, NATO bu müharibədə tərəf olmayacaq", - Almaniya Kansleri vurğulayıb.

Blinken: "ABŞ Tayvanın müstəqilliyini dəstəkləyir"

ABŞ Tayvanın müstəqilliyini dəstəkləyir.

APA "China Central Television" (CCTV) istinadən xəbər verir ki, bunu ABŞ dövlət katibi Entoni Blinken Çin Sədri Si Cinpinlə görüşü zamanı deyib.

Blinken həmçinin əlavə edib ki, ABŞ Çinlə münasibətə girmək niyyətində deyil.

Qeyd edək ki, ABŞ dövlət katibi 18-19 iyun tarixlərində Çində səfərdə olub. Səfər çərçivəsində ABŞ rəsmisi Çinin bir sıra yüksək vəzifəli şəxsləri, o cümlədən Çin Sədri Si Cinpinlə görüşlər keçirib.

NATO üzv ölkələrin müdafiə xərcləri üçün minimum müəyyən edəcək

NATO-nun Vilyus sammitində Almaniya da daxil olmaqla, müttəfiqlər müdafiə xərclərinin üzv ölkələrin ÜDM-nin minimum 2%-ni təşkil etməsində razılaşacaqlar.

APA xəbər verir ki, bunu NATO Baş katibi Yens Stoltenberq Almaniya Sənaye Federasiyasının təşkil etdiyi tədbirdə deyib.

O, Vilyus sammitində həmçinin müttəfiq ölkələr üçün qabiliyyət hədəflərinin razılaşdırılacağını qeyd edib. Baş katib bildirib ki, bu hədəflərə hər bir müttəfiq ölkənin malik olması lazım olan müxtəlif imkanlar - tanklar, təyyarələr, sursat, gəmilər, hazırlıq və s. daxildir. "Bunun isə bəbəli var. Bir çox müttəfiqlər üçün bu xərclər 2%-dən çox olacaq. Şübhə yoxdur ki, Almaniya da digər müttəfiqlər kimi müdafiə sahəsinə nəzərəcərpacaq investisiya qoymalı olacaq. Mən maliyyə naziri və baş nazir olmuşam. Bilirəm ki, müdafiə xərclərini artırmaq çətinidir. Çünki reallıq budur ki, əgər müdafiə üçün əlavə 1 milyard xərclənsə - biz daha təhlükəli bir dünyada yaşadığımız üçün bunu etməliyik - səhiyyə, təhsil, infrastruktur sahələrinə, vergiləri azaltmağa 1 milyard az ayrılır. Beləliklə, bunun bir bəbəli var. Ancaq reallıq budur ki, bütün NATO müttəfiqləri "soyuq müharibə"nin başa çatmasından sonra gərginlik azaldığı üçün müdafiə xərclərini azaldıblar. İndi isə gərginlik qalxıb və Ukraynada genişmiqyaslı müharibə gedir. Ona görə də mən Almaniyanın və digər müttəfiqlərin müdafiə sahəsinə daha çox investisiya qoymasını gözləyirəm", - Stoltenberq qeyd edib.

Dövlət Proqramı ilə xaricdə ali təhsil üçün ayrılan vəsait açıqlanıb

Dövlət Neft Fondunun 2022-ci il üçün təsdiq olunmuş büdcəsində "Gənclərin xarici ölkələrin nüfuzlu ali təhsil müəssisələrində təhsil almalarına dair 2022-2026-cı illər üçün Dövlət Proqramı"nın maliyyələşdirilməsi üçün 17,9 mln. manat məbləğində vəsaitin ayrılması nəzərdə tutulub və bu xərc maddəsi üzrə faktiki olaraq 15,2 mln. manat vəsait ayrılıb ki, qeyd edilən xərc maddəsi üzrə icra 85,4% təşkil edib.

APA-nın xəbərinə görə, bu, "Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondunun vəsaitlərinin formalaşdırılmasının və əsas istiqamət-

lər üzrə istifadəsinin audit"i üzrə aparılmış kənar dövlət maliyyə nəzarəti tədbirinin

nəticələrinə dair auditor hesabatında əksini tapıb.

Hesabatda qeyd edilib

ki, bu proqram çərçivəsində xaricdə təhsil üçün qəbul edilməsi nəzərdə tutulan 400 nəfər kvota sayına nisbətən aşağı olması, həmçinin faktiki qəbul olanların bir qisminin qəbuldan sonra proqramdan imtina etməsi və yaxud müvəqqəti dayandırması səbəbindən 2022-ci ildə ARDNF tərəfindən maliyyələşdirilməsi həyata keçirilmiş tələbələr ümumi sayı 286 nəfər təşkil edib ki, bunun da vəsaitin 2,6 mln. manat və yaxud 14,6 % az istifadə olunmasına səbəb olması müəyyən edilib.

Erməni deputat: "Türkiyə və Azərbaycanla mehriban olmalıyıq, dövlətçiliyimiz də bundan asılıdır"

Ermənistanın hakim "Vətəndaş sazişi" fraksiyasının üzvü Qurban Arsenyan Türkiyə ilə Azərbaycan arasında mehriban qonşuluq münasibətlərinin qurulmasının bir məcburiyyət olduğunu söyləyib.

Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, bu barədə o, yerli parlamentdə Gürcüstanla vizasız rejim haqqında sazişin ratifikasiyası məsələsinin müzakirəsi zamanı danışmışdır.

Arsenyanın sözlərinə görə, Ermənistan öz qonşuları ilə həm rəsmi, həm də qeyri-rəsmi səviyyədə "müstəsna dostluq atmosferi" yaratmağa çalışmalıdır. Gürcüstanla münasibətlər digər qonşularla münasibətlərin yaxşılaşdırıl-

ması üçün "pilot proqram"a çevrilməlidir.

"Bizim əsas missiyamız qonşularımızla münasibətlərimizi aydınlaşdırmaq və onları "yaxşı qonşuluq rejimi"ne keçirmək olmalıdır. Bu, bizim missiyamızdır və ölkəmizin təhlükəsizliyi, dövlətçiliyimizin təminatı da bundan asılıdır", - deyər erməni deputat bildirib.

"İndi qarşımızda iki istiqamətli ehtiva edən çətin vəzifələr durur: Türkiyə və Azərbaycanla münasibətlərin qurulması. Bu istiqam-

mətlərdə problemlərin olması Ermənistan dövləti və xalqı üçün təhlükələr yaradır. Biz Gürcüstandan nümunə götürərək, "qarşılıqlı məhv proqramları" ilə deyil, sülh şəraitində yaşamağa

imkan verəcək düstur üzrə hərəkət etməliyik. Yaxın tarix bizə nəticə çıxarmağa, səhvlərimizi təhlil etməyə imkan verir", - deyər o qeyd edib.

□ Musavat.com

ÜSAVAT

Son səhifə

N 106 (8242) 20 iyun 2023

İsveçrədə referendum: anti-COVID qanunu uzadılacaq

İsveçrə vətəndaşları bazar günü referendumda COVID-19 qanununun 30 iyun 2024-cü ilə qədər uzadılmasına səs veriblər. Qanun lazım gələrsə, səlahiyyətli rəhbər sertifikatları tətbiq etməyə icazə verir. Səslərin hesablanması real vaxt rejimində işqalandıran İsveçrənin ictimai yayımcısı RTS-in məlumatına görə, bu qərarı vətəndaşların 61,9%-i dəstəkləyib.

Qeyd edək ki, bu mövzuda əvvəlki iki referendum 2021-ci ilin iyun və noyabr aylarında keçirilib.

Qadın bədəninin hansı hissəsi tez qocalır?

Kaliforniya Universitetinin alimləri bildiriblər ki, qadın orqanizmində qocalma prosesi heterojendir: onun bəzi hissələri uzun müddət cavan qala bilər, bəziləri isə tez və aşkar qocalır. Mütəxəssislərin sözlərinə görə, yaşa bağlı dəyişikliklərin ilk hədəfi, çoxların bildiyi kimi, boyun deyil, sinə və süd vəziləridir.

Tədqiqat zamanı təravə texnikası qadın orqanizminin bütün toxuma və orqanlarının dəqiq bioloji yaşını ölçüb. Bu sorğuda ümumilikdə 1000 qadın iştirak edib. Alimlər əldə etdikləri məlumatları həm sağlam, həm də xərcəng xəstəliyindən əziyyət çəkən insanların genetik analizinin nəticələri ilə müqayisə ediblər.

Beləliklə, mütəxəssislər qadın döşünün genetik olaraq sürətli qocalmağa meyilli olduğunu və çox güman ki, ilk növbədə qadın orqanizmində döşlərin qocaldığını müəyyən edə bildilər. Qadınlarda döşlər yaşa bağlı dəyişikliklərə ən həssasdır, süd vəzilərinin toxumaları bədənlərinin digər hissələrinə nisbətən dəfələrlə daha sürətli qocalır. Ciddi xəstəliklər olarsa, qocalma prosesi daha sürətli olur.

Qadında döş xərcəngi varsa, şiş zonasında hüceyrə qocalması prosesi demək olar ki, 10 il daha sürətli olur. Bundan əlavə, qadın orqanizminin qocalması siqaret, alkoqol, artıq çəki və təkrar hamiləlik kimi faktorlarla sürətlənir.

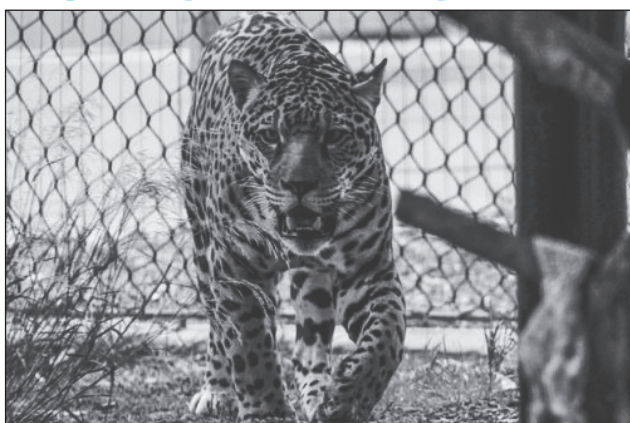
Danimarkada 60 milyon dollarlıq dərman zibilliyə atılıb

Danimarka aptekləri 2022-ci ildə 410 milyon Danimarka kronu (60 milyon dollardan çox) dəyərində dərmanları tullantı qismində atıblar ki, bu da ətraf mühitə mənfi təsir göstərir. Mövzunu "Stop Medical Waste" adlı ekoloji təşkilatının araşdırması gündəmə gətirib.

Məlumatla görə, bəzi ölkə planlarında dəyişiklik səbəvətəndaşları dərmanları ap-bindən baş verir. Təşkilat teklərə qaytarır. Bu, həm çox dərman tullantılarının təhlüböyük qablaşdırma paketləri, kələri qeyd edib və əczaçıları tullantıların azaldılmasına

Bolqarıstanda bəbir qafəsdən qaçdı, zoopark ziyarətçiləri təxliyə edildilər

Bolqarıstanın Stara Zaqora şəhərindəki zooparkın rəhbərliyi bəbir qafəsdən çıxdıqdan sonra ziyarətçiləri təxliyə etmək məcburiyyətində qalıb. Məlumatla görə, hadisə bazar günü baş verib. "Ziyarətçilər üçün heç bir təhlükə olmayıb. Heyvan qəfəsin yaxınlığında və nəzarət altında olub. Baytarın köməyi ilə bəbire yuxu dərmanı vurulub və qəfəse qaytarılıb", - zooparkın direktoru İvelina İleva jurnalistlərə bildirib.

Hadisənin səbəbi haqda məlumat yoxdur. Qeyd edək ki, Stara Zaqora zooparkı 1957-ci ildə yaradılıb. Orada demək olar ki, bütün qitələrdən gətirilən 400-ə yaxın heyvan, quş və digər canlılar (ümumi-likdə təxminən 80 növ) var.

kömək məqsədilə dərmanların daha kiçik paketlərdə istehsalına çağırıb.

Həftənin bu günü infarkt daha çox baş verir

Hollandiya alimləri müəyyən ediblər ki, ciddi infarktların daha çox bazar ertəsi günü baş verməsi mümkündür. Belfast Sağlamlıq və Sosial Baxım Fondu və İrlandiyanın Kral Cərrahlar Kolleci mütəxəssislərinin apardığı tədqiqatın nəticələri Mançesterdə Britaniya Ürək-Damar Cəmiyyətinin konfransında təqdim olunub.

Tədqiqatçılar 2013-2018-ci illər arasında ST segmentli miokard infarktı (STEMI) üçün xəstəxanaya müraciət edən 10528 irlandiyalı xəstənin məlumatlarını təhlil ediblər. O, əsas koronar arteriya tamamilə blokladıqda baş verir.

Tədqiqatçılar iş həftəsinin əvvəlində bu infarktların tezliyində bir sıçrayış tapıblar və ən yüksək nisbələr bazar ertəsi baş verib. Bazar günü hadisələrin sayı da gözləniləndən çox olub.

"Biz iş həftəsinin başlanğıcı ilə miokard infarktı halları arasında güclü statistik əlaqə tapdıq. Səbəb çox güman ki, çox faktorludur. Biz bunu dəqiq müəyyən edə bilməsək də, əvvəlki araşdırmalara əsaslanaraq, sirkadiyalı elementi qəbul etmək məqsəduyğundur", - müəlliflər yekunlaşdırıblar.

Bunları bilirsinizmi?

- * Qadınlar ömürlərinin 1 ilini nə geyəcəklərini düşünərək keçirirlər.
- * Hər hansı bir dilin həmişə qorunması üçün o dildə ən azı 100 min insan danışmalıdır.
- * Avropada ən qədim universitet İtaliyanın Palermo şəhərində, XI əsrdə yaradılmış tibb universiteti sayılır.
- * Quşlar nəfəs aldıkları havanın dördə üç hissəsini bədənlerini soyutmaq üçün istifadə edirlər. Çünki quşlar tərləyə bilmirlər.
- * Liftə ayna qoyulmasının əsas səbəbi qapılar açılarkən kabinənin yerində olduğunu görməkdir.
- * Fillerin rəngi əslində boz deyil qızılı-torpaq rəngidir. Boz görünmələrinin səbəbi palçıqlı suların üzərlərində qurumasıdır.
- * Qiymətli daşların çoxu bir neçə elementin birləşməsindən meydana gəlir, yalnız brilyant tamamilə karbondan əmələ gəlir.
- * Albert Eynşteyn 9 yaşından sonra tam danışmağa başlayıb. Buna görə də ailəsi onun əqli cəhətdən qüsurlu olduğunu düşünüb.
- * "Santa Klaus"un paltarı əslində yaşıl rəngdədir. Ancaq bir kola markası onu qırmızı-ağ olaraq dünyaya tanıdıb.
- * Qütb ayları isti və nəmli mühitə qaldıkları zaman kürklərinin rəngi yaşıl rəngə çevrilir.
- * Alma, soğan və kartofun dadı eynidir. Yalnızca qoxuları fərqlidir. Əslində hamısı şirindir.
- * Göytürklər turşu qatıq turşuluğunu azaltmaq üçün üzərinə su töküblər. Beləliklə özləri də bilmədən ayranı kəşf ediblər.

Hindistanda 100-ə yaxın adam istidən ölüb

Hindistanın şimalında həddindən artıq istilər səbəbindən 98 nəfər ölüb. Bütün ölüm halları son üç gündə Uttar Pradeş və Bihar ştatlarında baş verib. İyunun 15-dən 17-dək Uttar Pradeş ştatının Ballia rayonunda ümumilikdə 400 zərərçəkmiş günvurma şikayətləri ilə xəstəxanaya yerləşdirilib, onlardan 54 nəfər ölüb.

Rayon səhiyyə işçisi Jayant Kumar xəstələrin əksəriyyətinin 60 yaşdan yuxarı olduğunu söyləyib. "Onların hamısı müxtəlif xəstəliklərdən əziyyət çəkib və həddindən artıq istilər səbəbindən vəziyyətləri pisləşib", - o bildirib.

Həmçinin Bihar ştatında istilər səbəbindən 44 nəfər ölüb. Orada iyunun 17-də havanın temperaturu 44 dərəcəyə çatıb.

İtaliyanın mənzərəli şəhərinə köçənlərə 30 min avro ödənəcək

İtaliyanın Apuliya bölgəsində yerləşən mənzərəli Presiççe şəhərinin hakimiyyəti oraya köçmək istəyənlərə 30 min avroya qədər pul ödəyəcək. Bu pul şəhərdə daimi yaşamaq üçün boş mənzil almaq qərarına gələnlərə veriləcək.

Lakin pul məhz boş mənzillərin alınmasına xərclənməlidir. Bu təklif çərçivəsində satışa çıxarılan evlərin qiyməti 25 min avrodan başlayır. İtaliyada satışa çıxarılan digər ucuz daşınmaz əmlak obyektləri kimi, bu evlər də çoxdan öz ilk sahibləri tərəfindən tərk edilib. Bu səbəbdən həmçinin evlərin təmirinə də sərmayə qoyulmalıdır. Presiççe səlahiyyətliləri ümid edir ki, ildən-ilə doğum sayının azaldığı və boşalmış şəhərə bu yolla yeni nəfəs verilə bilər.

Hazırda müqavilənin təfərrüatları yekunlaşdırılıb, lakin hakimiyyət yaxın həftələrdə proqramı işə salmağa hazırdır. "Bura köçmək və tərk edilmiş yaşayış evlərindən birini almaq istəyən insanlara 30 min avroya qədər pul təklif edəcəyik. Ümumi maliyyələşdirmə iki hissəyə bölünəcək: bir hissəsi köhnə evin alınmasına, digər hissəsi isə lazım gələrsə, onun təmirinə gedəcək", - deyə şəhər meriyasından bildirilib.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Redaktor:
Elşad MƏMMƏDLİ

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Məmmədli"nin kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Sifariş: 1607

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500